

**Overlast en
vandalisme
scholen
Tilburg Noord**

**Amsterdam, maart 1990
Bureau Criminaliteitspreventie
H.J. Korthals Altes, H. Stienstra
en R.P. van Uffelen
in opdracht van de gemeente Tilburg**

INHOUDSOPGAVE

Pagina:

Inleiding

1	Overzicht van de problematiek	1
1.1	Problematiek volgens schoolhoofden	1
1.2	Bekendheid problematiek basisscholen	4
1.3	Belangrijkste conclusies	6
2.	Analyse schaderegistratie Onderwijs	7
2.1	Aantal gevallen per school en samenstelling top 5	7
2.2	Verloop vandalisme in de tijd	9
2.3	Vernielde objecten	13
2.4	Schade in guldens	16
2.5	Belangrijkste conclusies	21
3.	Preventieve aanpak overlast en vandalisme	23
3.1	Een aanpak op basisschoolniveau	23
3.1.1	Technopreventieve maatregelen en aanbevelingen	23
3.1.2	Sociaal-preventieve en beheersmatige aanbevelingen	31
3.2	Een bredere aanpak op buurniveau	33
3.3	Planning en organisatie nieuwe aanpak	35

Literatuur

Bijlagen

INLEIDING

Voor u ligt het rapport "Overlast en Vandalisme scholen Tilburg Noord", de uitkomst van een onderzoek waartoe Bureau Criminaliteitspreventie in augustus 1989 opdracht kreeg van de Gemeente Tilburg.

In het eerste hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van diverse overlastvormen waar basisscholen in Tilburg Noord mee te maken hebben. Daarbij wordt ingegaan op de veroorzakers van immateriële schade. Het tweede hoofdstuk geeft een analyse van de schaderegistratie van de afdeling Onderwijs en Educatie. Dit hoofdstuk is het omvangrijkst geworden. Daarmee is niet gezegd dat de immateriële schade minder belangrijk wordt geacht. Deze leent zich echter minder makkelijk voor kwantificering. Het derde en laatste hoofdstuk bevat aanbevelingen op basisschool- en buurtniveau.

Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar technopreventieve, gebouwspecifieke, sociaal preventieve en beheermatige adviezen. Op deze plaats bedanken wij graag de mensen die aan het onderzoek hebben meegewerkt: de schoolhoofden, het schoolbestuur, de gemeente Tilburg, het jongeren- en wijkopbouwwerk Tilburg Noord en Bureau Halt.

1 OVERZICHT VAN DE PROBLEMATIEK

1.1 Problematiek volgens schoolhoofden

Uit de interviews met negen directeuren en een directrice van basisscholen in Tilburg Noord komt naar voren dat er geen criminaliteitsprobleem bestaat in de vorm van talrijke inbraken, diefstallen en omvangrijke brandstichtingen. Wel is sprake van diverse meer en minder ernstige vormen van overlast en gevolgschades die met name veroorzaakt worden door samenscholing van jongeren.

In deze paragraaf worden de volgende vragen beantwoord:

- welke vormen van overlast doen zich met name voor ?
- wat weten we van de veroorzakers en hun motieven ?
- welke immateriële effecten hebben de genoemde vormen van overlast voor de basisscholen en haar vaste bezoekers ?

Welke vormen van overlast doen zich met name voor?

Het rondhangen van jongeren op het schoolterrein doet zich bij vijf basisscholen in Tilburg Noord regelmatig (soms bijna dagelijks) voor. Dit zijn: Haydnstraat; Bartokstraat; Vermeulenstraat; Donizettistraat; en de Tartinistraat. Deze samenscholingen leiden volgens de directeuren tot de volgende problemen :

Les verstoren: jongeren hangen rond de leslokalen; bonken tegen de ramen; schreeuwen of maken obscene gebaren; sommigen maken herrie met hun bromfietsen

Drie basisscholen: Vermeulenstraat; Donizettistraat; en Tartinistraat; hebben hier naar eigen zeggen te vaak (wekelijks en soms bijna dagelijks) last van.

Vervuiling van het gebouw, het schoolterrein en de zandbak.

Het rondhangen buiten schooltijden betekent de ene keer vervuiling in de vorm van rondslingerende kapotte bierglazen, bierflesjes en plastic fritesbakjes. De andere keer bestaat de vervuiling van het terrein en het gebouw door het gooien met eieren, zand of slijk of het uitsmeren van mayonaise of mosterd. Twee basisscholen hebben hier last: Vermeulenstraat; en Donizettistraat; hebben hier van mei tot oktober wekelijks last van.

Een derde basisschool, Gluckstraat; heeft last van een door honden en katten vervuilde zandbak.

Kleine brandstichtingen : Voor het merendeel gaat het om kleine brandjes die door het verbranden van zwerfvuil en papier alsmede het ontsteken van vuurwerk ontstaan. Vaak gebeurt dit in de nissen bij de toegangsdeuren van de school.

Niet zelden moeten brievenbussen en sleutelgaten van deuren alsmede kozijnen het ontgelden. In sommige gevallen vinden deze brandjes in de struiken plaats.

Bij drie scholen komt het maandelijks of vaker voor: Haydnstraat; Tartinistraat; en Bellinistraat.

Bij vijf scholen komt het 1-5 keer per jaar voor.

Bij twee scholen komt het volgens de directeuren niet voor: Gluckstraat en Eilenbergstraat. (Bij de Gluckstraat is echter eenmalig een grote brandschade geweest, zie hoofdstuk 2).

Dakbeklimmingen: de gevolgschade van beklimmingen kan aanzienlijk zijn door vernielingen en lekkages. Ze vinden meestal buiten schooltijd plaats.

Vier basisscholen hebben weinig (incidenteel) last van beklimmingen op de lage platte daken van hun scholen.

Vijf basisscholen hebben hier regelmatig (dagelijks/wekelijks) last van. Dit zijn: Haydnstraat; Vermeulenstraat; Gluckstraat; Donizettistraat; en Tartinistraat. De frequentie van de dakbeklimmingen zegt echter nog niets over de schade die daarbij optreedt: deze komt in hoofdstuk 2 aan de orde.

Vernielingen: in hoofdstuk 2 wordt een overzicht gegeven van de vernielde objecten en de daarmee gepaard gaande schade.

Zes van de tien geïnterviewde directeuren geven te kennen wekelijks tot maandelijks last te hebben van vernielingen op hun school. Het betreft : Haydnstraat; Bartokstraat; Vermeulenstraat; Donizettistraat; Tartinistraat en Bellinistraat.

Bij de overige vier scholen komt het volgens de directeuren minder frequent voor (ongeveer eens per kwartaal tot halfjaarlijks).

Mede door het dalend kinderaantal is op de meeste basisscholen de kleuterafdeling reeds binnen het hoofdgebouw gevestigd. Juist de dependances/ noodlokalen voor de kleuters gaven volgens de directeuren in het recente verleden relatief veel schade als gevolg van vernielingen, bekladdingen en inbraken te zien.

De laatste jaren is volgens vijf directeuren het aantal vernielingen afgenomen: Bartokstraat; Beethovenlaan; Vermeulenstraat; Tartinistraat; Mahlerstraat.

Volgens twee directeuren is het aantal vernielingen toegenomen: Haydnstraat; Bellinistraat.

Op twee basisscholen is het aantal vernielingen de laatste jaren constant: Gluckstraat en Donizettistraat.

Bij de Eilenbergstraat komt vandalisme zeer incidenteel voor.

Alle geïnterviewde directeuren die regelmatig last hebben van vernielingen vinden dit een ernstig en hinderlijk probleem.

Bij de genoemde frequenties moet opgemerkt worden dat het hier om persoonlijke indrukken van de directeuren gaat.

Deze indrukken hoeven niet altijd te sporen met de registratie van de afdeling onderwijs.

Bekladdingen: de diverse teksten zijn vaak indringend.

Alleen de meest schunnige teksten worden volgens de geïnterviewden snel verwijderd.

Twee basisscholen hebben naar eigen zeggen wekelijks last van kladvandalisme : Vermeulenstraat; en Bellinistraat.

Vier basisscholen hebben een tot tweemaandelijks last van kladvandalisme: Bartokstraat; Beethovenlaan; Gluckstraat; Tartinistraat.

De overige vier directeuren stellen geen of hooguit enkele keren per jaar last te hebben van bekladdingen op hun school.

Alle basisscholen die last hebben van kladvandalisme (acht van de tien) stellen dat het aantal en de ontwikkeling van de bekladdingen weliswaar beperkt en stabiel is maar niettemin als een ergerlijk en pedagogisch probleem wordt ervaren.

Wat weten de schoolhoofden van de veroorzakers van de overlast?

Op basis van de interviews met de schoolhoofden ontstaat het volgende beeld van de veroorzakers van de hiervoor genoemde vormen van overlast:

Het belangrijkste deel van de problemen wordt veroorzaakt door opgroeiende schoolgaande jeugd tussen de 12 en 18 jaar oud. Het gaat niet zelden om oud-leerlingen van de basisscholen die nog woonachtig zijn in Tilburg Noord. Sommige directeuren denken dat deze oud-leerlingen en hun vriendjes en vriendinnetjes een relatief weinig gestructureerde tijdsbesteding kennen. Het gaat volgens hen om scholieren die naast hun schoolbezigheden onvoldoende huiswerk en hobby's hebben. Zij volgen nu voortgezet onderwijs en komen met hun vriendjes en vriendinnetjes naar hun vroegere school(plein). Deze fungeert als ontmoetingsplaats. Het merendeel-zo'n driekwart-bestaat uit jongens. Uit vroegere contacten tussen bepaalde schoolhoofden en enkele gepakte vernielers bleek dat deze op alle schooltypen voor voortgezet onderwijs zitten.

Als groep veroorzaken zij de eerder omschreven overlast op basisscholen. Deze overlast kan zich afspelen rond sommige leslokalen of de hoofdingang, op het schoolplein of aan het schoolgebouw. Als motieven worden met name verveling en stoerdoenerij genoemd; daarnaast noemt men in sommige gevallen spel, een onregelmatig leefpatroon en gebrekkige controle door ouders. Volgens een geïnterviewde sturen sommige ouders hun kinderen frequent naar de snackbar: 'ga maar een frietje halen'. Dit patroon komt ook uit onderzoekingen elders naar voren: vaak verzucht men dat ouders hun kinderen maar 'met een tientje de straat op sturen'. De opvang thuis is vaak gebrekkig en mede daardoor is de controle van ouders op hun kinderen gering.

Vier directeuren die met rondhangende pubers te maken hebben spreken deze jongeren soms en met wisselend succes op hun gedrag aan. Het betreft: Haydnstraat; Vermeulenstraat; Tartinistraat; Donizettistraat; De directeur van de Vlashof/Bartokstraat neemt direct contact hierover op met de wijkagent.

Vijf directeuren geven te kennen niet of nauwelijks te maken te hebben met rondhangende pubers: Beethovenlaan; de Gluckstraat; Bellinistraat; Eilenbergstraat en Mahlerstraat.

Een gering deel van de overlast wordt veroorzaakt door de eigen schoolkinderen tot 12 jaar. Daarbij gaat het met name om dakbeklimmingen tengevolge van spel en een deel van de bekladdingen.

Uit gesprekken met jongeren in een uitgebreid Amsterdams onderzoek (zie van Dijk e.a., 1988) komt naar voren dat vandalisme meestal ontstaat wanneer gangbare vormen van vrijetijdsbesteding (zoals een partijtje voetbal of rondhangen) vervelend beginnen te worden. Jongeren bedenken dan iets om die verveling te verdrijven.

Een populaire anti-vandalisme strategie is om als 'medicijn' tegen de verveling vrijetijdsvoorzieningen voor jongeren te creëren. Tegenover het 'zinloze' vandalisme zou een 'georganiseerde' en 'opbouwende' activiteit moeten staan. In hoofdstuk 3 worden hiertoe voorstellen gedaan.

Welke immateriële schade hebben de genoemde vormen van overlast tot gevolg?

Het verstoren van de les geeft op drie basisscholen **concentratieproblemen** voor leerkrachten en leerlingen. Vernielingen, bekladdingen, brandjes bij de hoofdingang en vervuiling van het plein en het gebouw tasten op zichtbare wijze **het imago van de school** aan.

Schoolhoofden ervaren schunnige teksten die niet snel verwijderd worden ook als een **pedagogisch probleem**. De lage frequentie bij bekladdingen doet niets af aan het feit dat bijna alle geïnterviewden zulke teksten als zeer ergerlijk ervaren. Het geeft sommige leerkrachten een machteloos gevoel met name op die momenten waar de eigen schoolkinderen moeten worden aangezet om zich netjes te gedragen.

-Het samenscholen van pubers rond de basisscholen (vroeg in de avond) wordt volgens een directeur door sommige vrouwelijke bezoekers die deelnemen aan buitenschoolse activiteiten als **bedreigend** ervaren wegens aanstootgevend taalgebruik en niet opzij willen gaan.

1.2 Bekendheid problematiek basisscholen

Uit de interviews met de gemeentepolitie, een wijkopbouwwerker en een jongerenwerker die allen werkzaam zijn in Tilburg Noord blijkt dat actuele informatie over de problematiek waar de basisscholen mee kampen slechts beperkt en langs indirecte weg bekend is. Ook bij Buro HALT is tot nu toe slechts 1 verwijzing rond basisscholen in Tilburg Noord binnengekomen (met 4 daders).

Politie

Bij de gemeentepolitie komen volgens de wijkagenten weinig meldingen met betrekking tot overlast van jongeren op basisscholen in Tilburg Noord binnen. Uit de interviews met de schoolhoofden is ons reeds gebleken dat buiten de schadeformulieren niets of nauwelijks iets op schrift wordt vastgelegd over (de effecten van) de hiervoor genoemde vormen van overlast.

Buro Halt

Een medewerker van Buro Halt liet ons weten dat hun Bureau vanaf maart 1989 in Tilburg actief is. In de jeugdzaken die naar HALT verwezen worden zitten diverse strafzaken uit Tilburg Noord. Daaronder bevinden zich tot nu toe slechts één verwijzing die direct te maken had met een van de tien onderzochte basisscholen. Kortom een veel te beperkte registratie om de problematiek op de basisscholen cijfermatig inzichtelijker te kunnen maken. Deze beperktheid geldt niet alleen voor de bekendheid met daders, maar ook voor de registratie van veroorzaakte incidenten. Volgens de geïnterviewde medewerker geven basisscholen lang niet alles aan. Om uiteenlopende redenen kost dit teveel moeite. Teneinde een betere registratie te krijgen verdient het volgens hem aanbeveling de aangifteprocedure voor de basisscholen te vergemakkelijken. Buro Halt wil graag bij toekomstig overleg hierover betrokken worden.

Jongeren- en wijkopbouwwerk

Op advies van de TWERN en SJJT zijn de in Tilburg Noord werkzame wijkopbouw- en jongerwerker geïnterviewd. Beiden laten weten zich niet met de problematiek van de basisscholen in Tilburg Noord bezig te houden. In het verleden heeft de jongerenwerker ad hoc wel eens met schoolhoofden gesproken over een activiteitsaanbod voor jongeren. De wet van de getallen leert hem echter dat er teveel jongeren (potentieel zijn er zo'n 4000 jongeren in de leeftijd 10-19 jaar in Tilburg Noord) wonen om aan alle wensen te voldoen. Uit het interview met de wijkopbouwwerker en de jongerenwerker komt naar voren dat het jongerenwerk in het recente verleden mede door de bezuinigingen vaak uit eenmansposten bestond die accommodatiegebonden werken. Op stedelijk niveau bestaat volgens de jongerenwerker buiten het straathoekwerk voor specifieke doelgroepen geen ambulant jongerenwerk. Voorts denkt hij dat jongerenwerk in Tilburg alleen in samenwerking met anderen iets kan betekenen voor een oplossing van de problematiek op de basisscholen. Het contact van de jongerenwerker en wijkopbouwwerker met schoolhoofden en wijkagenten is minimaal. Zij beschikken ook niet over politiecijfers en schaderapporten. Beiden missen hierdoor zicht op de problematiek die zich op de basisscholen in Tilburg Noord voordoet.

1.3 Belangrijkste conclusies

De onderzochte basisscholen kampen niet met een criminaliteitsproblematiek in de vorm van talrijke inbraken, diefstallen of omvangrijke brandstichtingen. Wel is sprake van diverse vormen van overlast en schade door vandalisme.

De overlast tengevolge van het samenscholen van met name oud-scholieren en hun vriendjes en vriendinnetjes op de basisscholen in Tilburg Noord uit zich volgens de geïnterviewden in les verstoren, vervuilen van het plein en het schoolgebouw, kleine brandjes in de nissen, bekladdingen en met name vernielingen. Deze overlast tast volgens de geïnterviewden zichtbaar het aanzien (zowel intern als extern) van de basisscholen aan. Immateriële schade laat zich echter moeilijk kwantificeren. Op basis van de interviews met tien directeuren wordt onderstaand per overlastvorm aangegeven welke basisscholen de hoogste frequentie melden. Het zijn slechts indicaties voor de door de schoolhoofden ervaren problemen.

- Les verstoren: Vermeulenstraat; Donizettistraat; en Tartinistraat; hebben hier wekelijks en soms dagelijks last van.
- Vervuiling: Vermeulenstraat; en Donizettistraat; hebben hier in mei tot oktober wekelijks last van.
- Kleine brandstichtingen: Haydnstraat; Tartinistraat; en Bellinistraat; hebben hier maandelijks en soms vaker last van.
- Vernielingen: Haydnstraat; Bartokstraat; Vermeulenstraat; Donizettistraat; Tartinistraat; en Bellinistraat; hebben hier wekelijks tot maandelijks last van. De meeste van deze scholen hebben tevens last van dakbeklimmingen. Bij de overige scholen komen vernielingen minder frequent voor. De frequentie zegt echter weinig over de immateriële schade. Dit geldt zeker voor bekladdingen.
- Bekladdingen: Vermeulenstraat; en Bellinistraat; hebben hier wekelijks last van. De andere basisscholen stellen minder vaak last te hebben maar niettemin schunnige teksten als een serieus probleem te ervaren.

De diverse vormen van overlast en schade door vandalisme zijn buiten de basisscholen onvoldoende bekend. Vooral actuele kennis van de problematiek ontbreekt bij andere (gemeentelijke) diensten en instellingen die werkzaam zijn in Tilburg Noord.

De geïnterviewden zijn bereid om een bijdrage aan de oplossing van deze problematiek te leveren. Het initiatief zou daartoe echter van anderen uit moeten gaan.

Een eerste randvoorwaarde daarbij is een betere registratie van overlastsituaties en een snelle terugkoppeling ervan op alle betrokkenen. De tweede randvoorwaarde is het creëren van een of andere vorm van enigszins gestructureerd overleg en/of ervarings-uitwisseling.

2 ANALYSE SCHADEREGISTRATIE ONDERWIJS

2.1 Aantal gevallen per school en samenstelling top 5

Door de afdeling Onderwijs zijn gegevens verstrekt over schade gevallen aan basisscholen in Tilburg Noord over de periode januari 1987-augustus 1989. In totaal gaat het om bijna 400 schadegevallen verspreid over 12 scholen. Twee scholen zijn tijdens de onderzoeksperiode gesloten (Scarlattistraat en Van Breetstraat). Om een zo compleet mogelijk overzicht te geven van het ontvangen materiaal, zijn ook de twee inmiddels gesloten scholen in de analyse meegenomen.

Het overgrote deel (95%) van de schadegevallen heeft betrekking op schade ontstaan door vandalisme. Slechts een beperkt aantal gevallen heeft betrekking op een andere delictsoort, zoals brandstichting (4 maal) en diefstal (13x). Omdat het aandeel van de overige delictsoorten in het totale schade-plaatje zo gering is schuiven we in het vervolg alle gevallen onder de noemer vandalisme. Onder vandalismeschade is niet begrepen het verwijderen van graffiti. De kosten hiervan komen niet in de registratie van Onderwijs. Graffiti-schade is ook minder goed meetbaar dan vandalismeschade.

Sommige bekladdingen worden niet weggehaald, soms wordt het pas weggehaald als er bekladdingen bij zijn gekomen. De kosten zijn dan niet te herleiden naar tijdstip en schade per geval.

Bovendien houdt het herstel soms meer in dan alleen schoonmaken: het bekladde geveldeel wordt soms helemaal overgeschilderd en van speciale coating voorzien.

De kosten staan dan deels voor herstel, deels voor preventieve maatregelen, waarbij uitsplitsing naar deze twee posten afzonderlijk vaak niet mogelijk is.

Met de laatste opmerkingen komen we echter al op het terrein van de kosten (schade per geval), die komen echter in paragraaf 2.4 aan bod. In de paragrafen 2.1, 2.2 en 2.3 wordt een analyse gegeven van het aantal gevallen, los van de kosten.

We bekijken nu eerst hoe de schadegevallen over de onderzochte scholen verdeeld zijn.

**Tabel 1: verdeling schadegevallen per school
(januari 1987 tot en met augustus 1989)**

school	aantal	%
Bartokstraat	89	22
Gluckstraat	52	13
Haydnstraat	52	13
Vermeulenstraat	41	10
Beethovenlaan	35	9
Tartinistraat	28	7
Donizettistraat	25	6
Bellinistraat	19	5
Eilenbergstraat	12	3
Mahlerstraat	11	3
Scarlattistraat*	21	5
Van Breestraat*	13	3
	<u>398</u>	<u>100</u>

*= Deze scholen zijn inmiddels gesloten

Uit de tabel blijkt dat de verschillen groot zijn. Zo scoort de koploper (Bartokstraat) met 89 gevallen 8 maal zo hoog als de minst schadegevoelige scholen. Bij deze laatste scholen (bijvoorbeeld de Mahlerstraat en de Eilenbergstraat) wordt gemiddeld maar eens in de 2 à 3 maanden schade gemeld.

Uit de tabel destilleren we de "top 5" van scholen, die in de periode januari 1987-augustus 1989 qua aantal schadegevallen het meest schadegevoelig waren:

- Bartokstraat
- Gluckstraat
- Haydnstraat
- Vermeulenstraat
- Beethovenlaan.

Op deze scholen zijn in totaal 269 schadegevallen geregistreerd, dat is bijna 70% van het totaal.

De top 5-scholen krijgen in het vervolg de meeste aandacht, omdat daar voor preventie het meest te verdienen is. Bij de overige scholen is het aantal schadegevallen bovendien te gering om een verdere uitsplitsing interessant te maken.

Dependances

Twee scholen hebben een dependance (dislocatie): Bartokstraat en Beethovenlaan. Opvallend is dat voor beide scholen geldt dat het aantal vernielingen bij de dependance even hoog is als bij het hoofdgebouw. De tot nu toe gepresenteerde cijfers gelden voor hoofd- en bijgebouw tezamen. Wil men weten hoeveel daarvan het hoofdgebouw treft en hoeveel het bijgebouw, dan moet men dit totaal door twee delen.

Gymgebouwen

De scholen doen samen met een viertal gymgebouwen, die apart liggen (niet aan scholen vastgebouwd) en door de gemeentelijke afdeling Sport en Recreatie worden beheerd. Op verzoek zijn door de afdeling Sport en Recreatie cijfers verstrekt over de schade aan de 4 gymgebouwen in de onderzoeksperiode. De schade aan deze gebouwen is in verhouding tot de scholen zeer gering. Het gaat in de periode jan.'87 - aug.'89 in totaal om 18 gevallen, steeds van ruitbreuk met een totale schade van f 4400,-.

2.2 Verloop vandalisme in de tijd

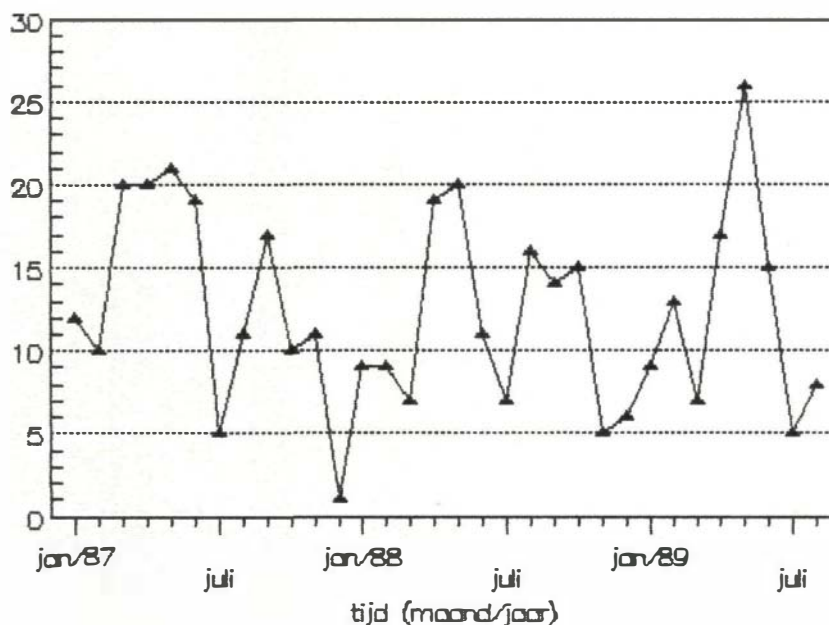
Doordat de onderzoeksperiode bijna 3 volle jaren bestrijkt is het mogelijk op een drietal belangrijke vragen antwoord te krijgen:

- Is het vandalisme de laatste jaren erger of minder erg geworden?
- Zijn er pieken en dalen aan te wijzen in bepaalde seizoenen?
- Zijn er aanzienlijke schommelingen van maand tot maand?

Deze vragen zijn van belang voor het inzetten van extra toezicht en het organiseren van activiteiten die de jeugd een alternatief moeten bieden voor het rondhangen op het schoolplein. Wil men dat efficiënt doen, dan is kennis van pieken en van dalen een goed hulpmiddel. Op basis hiervan kan via gerichte acties en activiteiten waar jongeren uit de buurt behoefte aan hebben een dreigende vandalismegolf worden voorkomen.

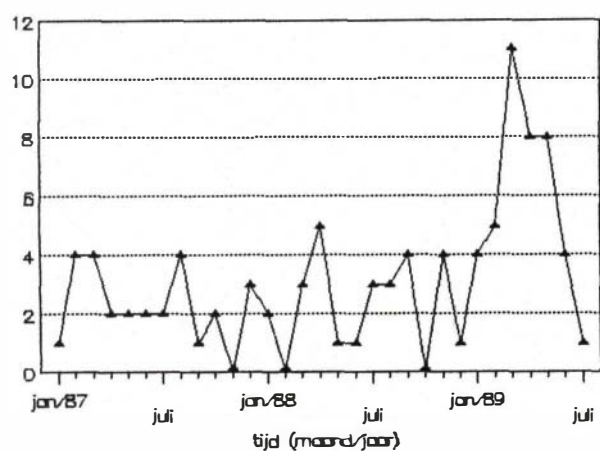
Verdeling vandalisme 12 scholen

januari 1987 — augustus 1989

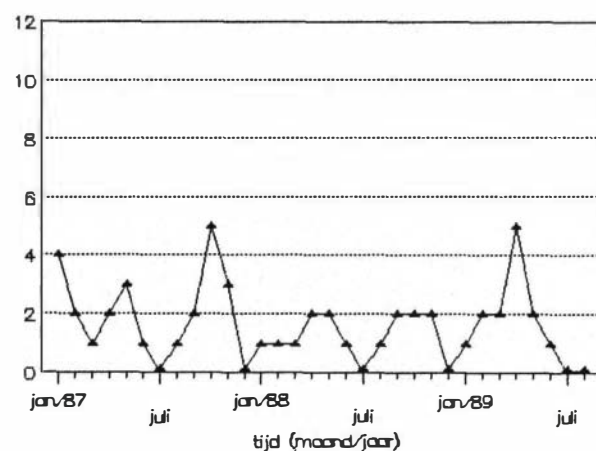
Verdeling vandalisme school Bartokstr.

januari 1987 – augustus 1989

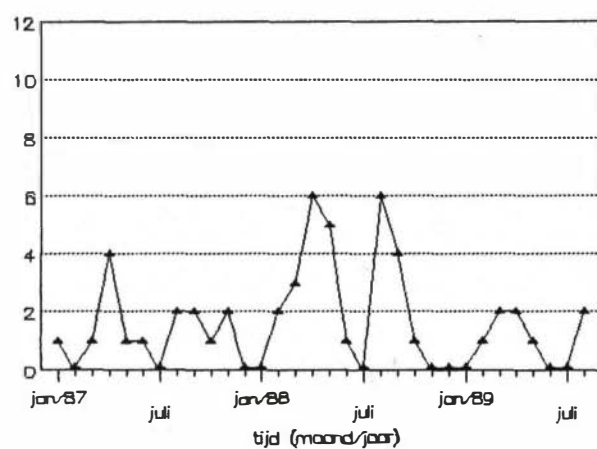
Verdeling vandalisme school Gluckstraat

januari 1987 – augustus 1989

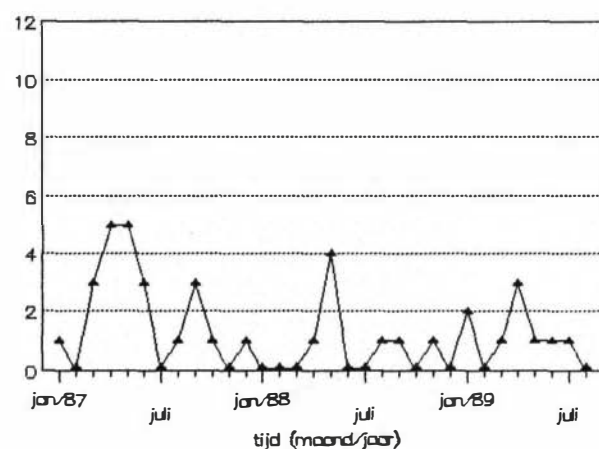
Verdeling vandalisme school Haydnstraat

januari 1987 – augustus 1989

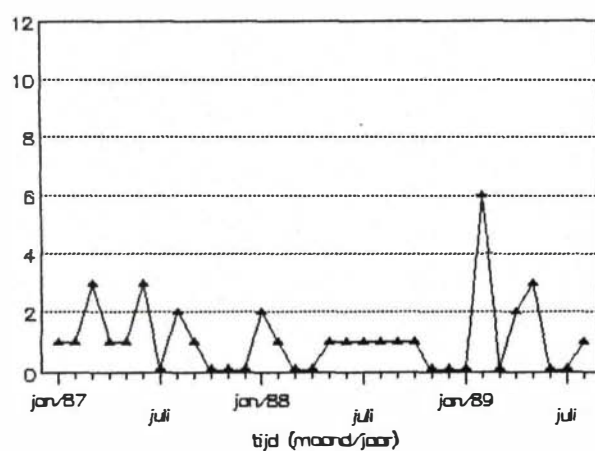
Verdeling vandalisme school Verneul.str

januari 1987 – augustus 1989

Verdeling vandalisme school Beethovenl.

januari 1987 – augustus 1989

De eerste grafiek geeft antwoord op de 3 gestelde vragen voor alle onderzochte scholen tezamen:

- Het vandalisme is de laatste tijd niet wezenlijk toe of afgenomen (al is er in het voorjaar van '89 een piek van grotere hoogte dan in de 2 jaar daarvoor)
- Het jaar begint steeds met een aanzwellende piek, die in mei het hoogtepunt bereikt, in juli scherp terugvalt, in augustus/september weer omhoog klimt, en ten slotte in november/december weer daalt. De piek in het voorjaar is hoger dan de piek in de nazomer.
- Er kunnen aanzienlijke verschillen van maand tot maand optreden (scherpe toe- of afname in kort tijdsbestek).

De grafieken 2 tot en met 6 geven het vandalismeverloop voor de afzonderlijke scholen (top 5-scholen). Daarmee zijn de 3 gestelde vragen ook voor elke school apart te beantwoorden.

Haydnstraat (grafiek 2):

- In 1988 leek het vandalisme toe te nemen, maar in 1989 keert het terug naar het niveau van 1987. Er kan dus niet van een toe- of afname gesproken worden.
- Er is een piek in het voorjaar en in de nazomer (overeenkomstig het totaalbeeld).
- In '88 waren er forse schommelingen van maand tot maand, in de overige periode is het verloop vrij gelijkmatig.

Gluckstraat (grafiek 3):

- Het lijkt er op dat hier om de anderhalf jaar een vandalismegolf over de school heen rolt (herfst '87 en voorjaar '89). De volgende golf zou dan weer herfst 1990 komen.
- Er is een piek in het voorjaar en in de nazomer (overeenkomstig het totaalbeeld).
- Er zijn geen forse schommelingen van maand tot maand (vrij gelijkmatig verloop).

Beethovenlaan (grafiek 4):

- Het vandalisme lijkt toe te nemen. Het is echter niet met zekerheid te zeggen of het om een structurele toename gaat of om een incident.
- In het voorjaar lijkt er een lichte piek in het vandalisme op te treden. De aantallen zijn echter te klein om hier zekerheid over te krijgen.
- Er zijn geen forse schommelingen van maand tot maand (vrij gelijkmatig verloop).

Bartokstraat (grafiek 5):

- Het vandalisme wordt de laatste tijd erger. Vanaf begin dit jaar ('89) is er een forse toename t.o.v. de 2 jaar daarvoor.
- Er is een piek in het voorjaar en in de nazomer (overeenkomstig het totaalbeeld).
- Tot begin '89 was het verloop vrij gelijkmatig, nadien krijgt men met forse schommelingen van maand tot maand te maken.

Vermeulenstraat (grafiek 6):

- Het vandalisme lijkt hier af te nemen. In '87 was er een piek, maar de laatste 2 jaar is het vandalisme naar een vrij laag niveau gedaald.
- Er is een piek in het voorjaar en in de nazomer (overeenkomstig het totaalbeeld).
- Er zijn geen forse schommelingen van maand tot maand (vrij gelijkmatig verloop).

Duidelijk is dat het beeld van school tot school kan verschillen. In eerste instantie zullen preventieve maatregelen in de sfeer van toezichtverhoging en extra activiteiten voor de jeugd worden afgestemd op het totale vandalismeverloop. In tweede instantie is het wenselijk om dit te verfijnen naar elke school afzonderlijk, gezien de verschillen in het vandalismeverloop tussen de scholen.

Dag van de week

In de registratie van Onderwijs is ook de datum van het incident opgenomen, of is aangegeven tussen welke data het incident heeft plaatsgevonden.

Uit deze gegevens kan worden afgeleid op welke dag van de week het incident heeft plaatsgevonden. Als meer data opgegeven waren, is voor de analyse steeds de laatste datum (ontdekkingsdatum) aangehouden.

Tabel 2: Verdeling over de dagen van de week

	Aantal	%
Maandag	150	38
Dinsdag	69	17
Woensdag	57	14
Donderdag	55	14
Vrijdag	45	11
Zaterdag	13	3
Zondag	6	2
Onbekend	3	1
	---	---
Totaal	398	100

De maandag scoort zeer hoog in vergelijking met de andere dagen, de weekend-dagen zeer laag. Omdat bij de analyse de ontdekkingsdatum als ingang genomen is, treedt hier naar alle waarschijnlijkheid een forse vertekening op.

Een groot deel van de op maandag geregistreerd gevallen vindt dan in werkelijkheid plaats op zaterdag of zondag en misschien zelfs op vrijdag (na schooltijd).

Het is ondanks de vermoedelijke vertekening mogelijk om een conclusie uit de cijfers in tabel 2 te trekken, door de dagen in 2 groepen te verdelen en daarvan het gemiddelde te berekenen:

- dinsdag tot en met vrijdag: gemiddeld 56,5 schadegevallen.
- zaterdag tot en met maandag: gemiddeld 56,3 schadegevallen per dag.

Tabel 3: verdeling naar tijdstip

	Aantal	%
tijdens schooltijd	13	3
buiten schooltijd	375	94
overig/onbekend	10	3
	---	---
 totaal	 398	 100

Opvallend is het zeer hoge aantal gevallen dat buiten schooltijd plaatsvindt. De gegevens laten helaas geen verdere uitsplitsing naar avond en nacht toe voor de weekdays. Evenmin is van de vernielingen in de weekends bekend op welke dag deze gepleegd worden (zie tabel 2), laat staan dat bekend zou zijn op welke tijd van de dag de vernielingen plaatsgevonden hebben.

Met de huidige gegevens over dagen van de week en tijd van de dag kunnen we nog weinig doen. Een nauwkeuriger registratie is een belangrijke randvoorwaarde voor een preventieve aanpak. Om een voorbeeld te noemen: het lijkt erop dat de pieken en dalen in het vandalisme seizoensgebonden zijn, d.w.z. samenhangen met het weer (althans de voorjaarspiek). In dat geval is de hypothese dat het vandalisme bij daglicht of bij invallende duisternis wordt gepleegd. Een belangrijke hypothese, wanneer men bijvoorbeeld denkt aan het instellen van extra toezicht, het aanbrengen van verlichting of het organiseren van extra activiteiten voor de jeugd (een gedachte die ook sterk leeft bij schoolhoofden, zoals blijkt uit de interviews in hoofdstuk 1). Deze hypothese kan echter op basis van de huidige gegevens niet worden getoetst. Betere gegevens zouden verkregen kunnen worden door het instellen van periodieke inspecties, gekoppeld aan verhoogd toezicht (zie hoofdstuk 3).

2.3 Vernielde objecten

Naast het tijdstip waarop vernielingen gepleegd worden is voor het uitstippelen van een preventieve aanpak ook kennis nodig over de objecten waarop de vanden het gemunt hebben. Vooral voor het nemen van technische maatregelen is kennis over de vernielde objecten noodzakelijk.

We bekijken eerst de verdeling naar objectsoort voor alle 10 de onderzochte scholen tezamen, en splitsen daarna uit per school (top 5-scholen).

Tabel 4: verdeling naar vernielde objecten

objectsoort	aantal	%
ruiten	263	66
dakwerk	29	7
ontluchting	22	6
hemelwaterafvoer	13	3
hekwerk	11	3
buitenspeeltoestellen	9	2
gevel	6	2
bestrating	5	1
verlichting	3	1
overige	36	9
Totaal	<u>398</u>	<u>100</u>

Uit de tabel blijkt dat het in maar liefst 66% van de gevallen gaat om de vernieling van een of meer ruiten. De overige objectsoorten vertegenwoordigen maar kleine percentages. Bij de vernieling van ruiten zal het niet in alle gevallen om opzettelijke vernielingen gaan: soms is het een uitvloeisel van voetbalspel (een bal raakt uit zijn koers en vliegt door een ruit).

Bij de overige objectsoorten zijn de ontluchtingspijpen en het dakwerk (dakbedekking, lichtkoepels) van belang. Deze schadegevallen hebben te maken met beklimming van het dak. Ontluchting en dakwerk vertegenwoordigen samen 13% van de gevallen. Ook hier hoeven niet alle schades opzettelijk te zijn veroorzaakt. Op het dak komt men natuurlijk niet vanzelf terecht (dat gebeurt wel moedwillig), maar schades kunnen ook ontstaan door spelen op het dak (dat daar niet op berekend is). We zullen nu bekijken in hoeverre er verschillen zijn in vernielde objecten per school.

Tabel 5: vernielde objecten naar school (top 5-scholen, percentages vet gedrukt)

	Vermeulen- straat		Bartok- straat		Beethoven- laan		Glück- straat		Haydn- straat		Totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
ruiten	23	56	61	68	20	57	27	52	34	65	165	61
ontluchting	3	7	7	8	1	3	4	8	2	4	17	6
hemelwater- afvoer	1	2	1	1	2	6	1	8	4	8	9	3
hekwerk	-	-	3	3	-	-	-	-	5	10	8	3
dakwerk	4	10	5	6	2	6	7	14	4	8	22	8
deur, gevel	3	7	3	3	5	14	2	4	-	-	13	5
verlichting	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
bestrating	1	2	5	6	-	-	2	4	-	-	8	3
speel- toestellen	3	7	-	-	1	3	3	6	1	2	8	3
overig	1	2	4	5	4	12	6	12	2	4	17	6
Totaal	41	100	89	100	35	100	52	100	52	100	269	100

De rechterkolom geeft het totaal voor de top 5-scholen tezamen. Men kan nu per school (dus per kolom) de percentages met de totaalkolom vergelijken en te weten komen welke objectsoorten hoger en welke lager scoren dan het gemiddelde.

Daaruit valt per school het volgende te concluderen:

- Bartokstraat: ruiten en bestrating scoren hoger dan gemiddeld.
- Vermeulenstraat: speeltoestellen en verlichting scoren hoger dan gemiddeld.
- Beethovenlaan: deur, gevel en hemelwaterafvoer scoren hoger dan gemiddeld.
- Glückstraat: dakwerk en speeltoestellen scoren hoger dan gemiddeld (waarschijnlijk wordt deze school vaker belaagd door klimlustige jeugd dan de andere scholen).
- Haydnstraat: ruiten, hekwerk en hemelwaterafvoer scoren hoger dan gemiddeld.

De relatief vernielgevoelige objectsoorten zullen bij de preventieve aanpak per school (par. 3.2) extra aandacht krijgen.

2.4 Schade in guldens

In het voorgaande gaat het steeds om het aantal gevallen waarin schade geleden wordt. Het is ook van belang om te weten welk bedrag hier mee gemoeid is.

In totaal is in de onderzoeksperiode een schade geleden van ruim f 277.000,-. Dat betekent gemiddeld ruim f 8.650,- per maand of bijna f 104.000,- per jaar.

Omgerekend over het totaal van 2270 leerlingen komt de schade op f 46,- per leerling per jaar. Op het eerste gezicht komt het misschien vreemd over om de schade per leerling uit te drukken. Dit is echter een handige maat om scholen van verschillende grootte toch eerlijk met elkaar te kunnen vergelijken, zoals verderop zal blijken. Ook in onderzoek elders in Nederland is de schade per leerling als maatstaf gebruikt.

Een voorbeeld: bij 16 voor het merendeel problematisch te beheren scholen in Amsterdam Zuidoost bleek de schade per leerling te variëren tussen f 8,- en f 79,-.

Op deze plaats moet worden opgemerkt dat het hier alleen om directe schade gaat (herstelkosten). Er kan soms ook indirecte schade optreden: denk aan het niet doorgaan van de lessen omdat de hele groepsruimte 's ochtends vol glas ligt en eerst moet worden opgeruimd. De uren die leerkrachten daaraan besteden, zijn weggegooid geld. En dan is nog afgezien van de morele schade (ergernis, moedeloosheid), die niet in geld is uit te drukken. Uit de interviews (hoofdstuk 1) blijkt, dat schoolhoofden die schade soms zwaarder laten wegen dan de schade in geld. Dit is voor de sociaal-preventieve aanpak een belangrijk gegeven. Voor de technische aanpak zijn echter de directe schades in geld wel een belangrijk gegeven. Omdat naast sociaal-preventieve ook technische aanbevelingen zullen worden gegeven (hoofdstuk 3), gaan we hier dieper op de schadebedragen in.

Verdeling schadebedragen

De scholen in de top-5 nemen in totaal bijna 70% van de bovenvermelde schade voor hun rekening. Dit cijfer spoort met het aantal gevallen (dat bedraagt eveneens een kleine 70%). De schade per geval ligt dus bij de top-5 even hoog als bij de andere scholen.

Om van de schade per geval een goed beeld te schetsen worden eerst de extreem hoge schades apart bekeken. Deze schades zijn veroorzaakt door brandstichting.

Tabel 6: gevallen van brandstichting

school	periode	vernield object	schade
Bellinistraat	oktober '88	berging	f 17.017,=
Van Breesstraat	2 ^e kwartaal '87	berging	f 32.075,=
Bartokstraat	maart '87	deur	f 640,=
Gluckstraat	oktober '88	schoollokaal	f 44.245,=
Totaal			<u>f 93.977,=</u>

Uit de tabel blijkt dat bij de 12 onderzochte scholen er 4 gevallen van brandstichting zijn geweest. Op zich geen hoog aantal, maar in 3 gevallen met een zeer hoge schade (die de 10.000 gulden overschrijdt).

De zeer incidenteel optredende brandstichtingen maken toch een aanzienlijk deel van de totale schade uit: 34%.

Om het beeld van de schade per school niet scheef te trekken worden in het vervolg de gevallen van brandstichting buiten de schadebedragen gehouden.

**Tabel 7: schadebedragen top 5- scholen
(exclusief brandstichtingen)**

school	aantal	totale schade	gemiddelde schade per geval	aantal leerl.*	gemiddelde schade per leerl.
Gluckstraat	51	19.245	377	168	114
Beethovenlaan	35	16.502	471	249	65
Bartokstraat	88	39.941	454	304	131
Haydnstraat	52	37.419	719	204	183
Vermeulenstraat	41	21.205	517	414	51

* = per 16 januari 1989

Uit de laatste twee kolommen van de tabel blijkt dat de rangorde binnen de top 5 verschuift wanneer men de schade uitdrukt per leerling: niet de Bartokstraat, maar de Haydnstraat is de gevoeligste school. De school met de hoogste schade per leerling blijkt op dit punt 2x zo hoog te scoren als de hoogst scorende school in het Amsterdamse onderzoek (zie hierboven).

Uit de tweede en de derde kolom van de tabel blijkt dat de gemiddelde schade per geval flinke verschillen vertoont: dit varieert van f 377 (Gluckstraat) tot f 719 (Haydnstraat). We zullen nu bekijken waardoor deze verschillen kunnen worden verklaard.

Daartoe geven we per school de schade per objectsoort.
Elke school krijgt eerst een eigen tabel (tabellen 8.1 t/m 8.5).
Daarna volgt een samengestelde tabel, die alleen de gemiddelde
waarden geeft (tabel 9).

**Tabel 8: vandalismeschade (in guldens) per objectsoort
en per school (top 5-scholen)**

8.1 Vermeulenstraat

object	aantal	schade	schade per geval
ruiten	23	9.436	410
ontluchting	3	177	59
dak	4	4.856	1.214
HWA	1	150	150
deur/gevel	3	2.567	856
verlichting	2	1.525	762
bestrating	1	214	214
speeltoestellen	3	911	456**
hekwerk	-	-	-
overig	1	1.369	1.369
--		-----	
Totaal	41	21.205	517

8.2 Bartokstraat

object	aantal	schade	schade per geval
ruiten	61	23.519	392*
ontluchting	7	3.943	563
dak	5	1.609	322
HWA	1	647	647
deur/gevel	1	820	820
verlichting	-	-	-
bestrating	3	1.475	492
speeltoestellen	-	-	-
hekwerk	3	1.190	397
overig	4	6.113	1.528
--		-----	
Totaal	88	39.941	454

*= gemiddelde van 60 gevallen waarin schade bekend is.

**= gemiddelde van 2 gevallen waarin schade bekend is.

8.3 Beethovenlaan

object	aantal	schade	schade per geval
ruiten	20	8.907	445
ontluchting	1	396	396
dak	2	889	444
HWA	2	1.054	527
deur/gevel	4	3.018	754
verlichting	-	-	-
bestrating	-	-	-
speeltoestellen	1	937	937
hekwerk	-	-	-
overig	4	1.212	303
--	--	-----	
Totaal	35	16.502	471

8.4 Gluckstraat

object	aantal	schade	schade per geval
ruiten	26	7.224	278
ontluchting	4	2.434	608
dak	6	2.134	356
HWA	1	337	337
deur/gevel	2	351	176
verlichting	-	-	-
bestrating	-	-	-
speeltoestellen	-	-	-
hekwerk	-	-	-
overig	4	1.022	256
--	--	-----	
Totaal	51	19.245	377

8.5 Haydnstraat

object	aantal	schade	schade per geval
ruiten	34	20.469	602
ontluchting	2	1.238	619
dak	4	7.457	1.864
HWA	4	4.044	1.011
deur/gevel	-	-	-
verlichting	-	-	-
bestrating	-	-	-
speeltoestellen	1	173	173
hekwerk	5	2.097	419
overig	2	1.941	970
	--	-----	
Totaal	52	37.419	719

Tabel 9: Overzicht van gemiddelde schades naar object en naar school (top 5-scholen)

	Vermeulen- straat	Bartok- straat	Beet- hoven- straat	Glück- straat	Haydn- straat	Gemid. totaal
ruiten	410	392	445	278	602	427
ontluchting	59	563	396	608	619	482
dak	1.214	322	444	356	1.864	807
HWA	150	647	527	337	1.011	692
deur/gevel	856	820	754	176	-	676
verlichting	762	-	-	-	-	762
bestrating	214	492	-	-	-	422
speel- toestellen	456	-	937	-	173	404
hekwerk	-	397	-	-	419	411
overig	1.369	1.528	303	256	970	777

De objectsoort die het meeste gewicht in de schaal legt wordt gevormd door de ruiten. In tabel 5 zagen we al, dat in ruim 60% van de gevallen de ruiten het doelwit van de vandalen vormen. Tabel 9 laat zien dat er per school aanzienlijke verschillen bestaan in de schade die daarbij optreedt. De Haydnstraat scoort met betrekking tot schade aan ruiten het hoogst (f602,- per geval) en de Gluckstraat het laagst (f278,- per geval). Dat verklaart het verschil in de gemiddelde schade per geval (tabel 7) al voor een groot deel. Verder dragen aan de relatief hoge schade per geval bij de Haydnstraat nog bij: de hoge schade bij vernieling aan dak en hemelwaterafvoer. Bij de Gluckstraat zijn de gemiddelde schades bij deze objectsoorten juist relatief laag. We kunnen hier niet alles noemen (dit zijn slechts voorbeelden), echter de laatste kolom verdient speciale aandacht.

Deze geeft de gemiddelden per objektsoort voor de scholen in de top 5 tezamen. Dan blijkt dat op basis van de gemiddelde herstelkosten de volgende rangordening gemaakt kan worden:

- speeltoestellen (f 404,-)
- hekwerk (f 411,-)
- bestrating (f 422,-)
- ruiten (f 427,-)
- ontluchting (f 482,-)
- deur/gevel (f 676,-)
- hemelwaterafvoer (f 692,-)
- verlichting (f 762,-)
- dakwerk (f 807,-).

Deze bedragen kunnen als richtlijn dienen bij het maken van een kosten/baten-afweging bij planning van technische maatregelen (hoofdstuk 3). Ook kan er een prioriteitenlijst uit voortvloeien: objectsoorten die vaak vernield worden en/of waarmee hoge herstelkosten gemoeid zijn verdienen primaire aandacht bij de planning van technische maatregelen.

De top 5 van aan te pakken objektsoorten zou dan luiden:

- ruiten
- dakwerk
- deur/gevel
- ontluchting
- hemelwaterafvoer.

Deze prioriteitsstelling geldt voor de top 5 scholen tezamen. Op basis van de tabellen 5 en 9 kan de prioriteitsstelling worden toegespitst op iedere school apart.

Bij de aanbevelingen voor technische maatregelen (hoofdstuk 3) wordt hier verder op ingegaan.

2.5 Belangrijkste conclusies

- Top 5: kijkend naar het aantal schadegevallen per school springen er vijf duidelijke toppers uit: Haydnstraat, Bartokstraat, Vermeulenstraat, Gluckstraat en Beethovenlaan. De andere vijf scholen leveren slechts een gering aandeel (<30%) in het totaal aantal gevallen.
- De registratie betreft voor het overgrote deel schade door vandalisme, brandstichting en diefstal vormen qua aantal incidenten slechts een heel klein onderdeelje (5%).
- Schadebedrag: de schade door de genoemde incidenten bedraagt gemiddeld f46,- per leerling. Hoewel brandstichting in aantal incidenten maar een zeer klein onderdeelje is, vormt het in geld uitgedrukt een wezenlijk onderdeel van schade (34%).
- Vernielde objecten: ruiten en dakwerk vormen de zowel in aantal als in schadebedrag (gemiddelde herstelkosten) de gevoeligste objektsoorten. De overige objektsoorten vormen een vrij klein deel (samen een kwart van het aantal gevallen), maar er bestaan verschillen per school in de vernielgevoeligheid van de diverse objektsoorten.

- Verloop van het vandalisme in de tijd: er is sprake van een seizoensgebonden patroon van pieken en dalen: pieken in het voorjaar en in de nazomer/vroege herfst, dalen in de vroege zomer en de vroege winter.
- De schade wordt voor het leeuwedeel buiten schooltijd toegebracht, gelijkmatig gespreid over de 7 dagen van de week. Op basis van de gegevens is niet voldoende exact te bepalen op welke dagen van de week en tijden van de dag het vandalisme geconcentreerd is. Deze gegevens zouden voor een effectieve toepassing van preventieve maatregelen in de sfeer van extra toezicht en activiteiten voor de jeugd nauwkeuriger bijgehouden moeten worden.

3 PREVENTIEVE AANPAK OVERLAST EN VANDALISME

3.1 Een aanpak op basisschoolniveau

3.1.1 Technopreventieve maatregelen en aanbevelingen

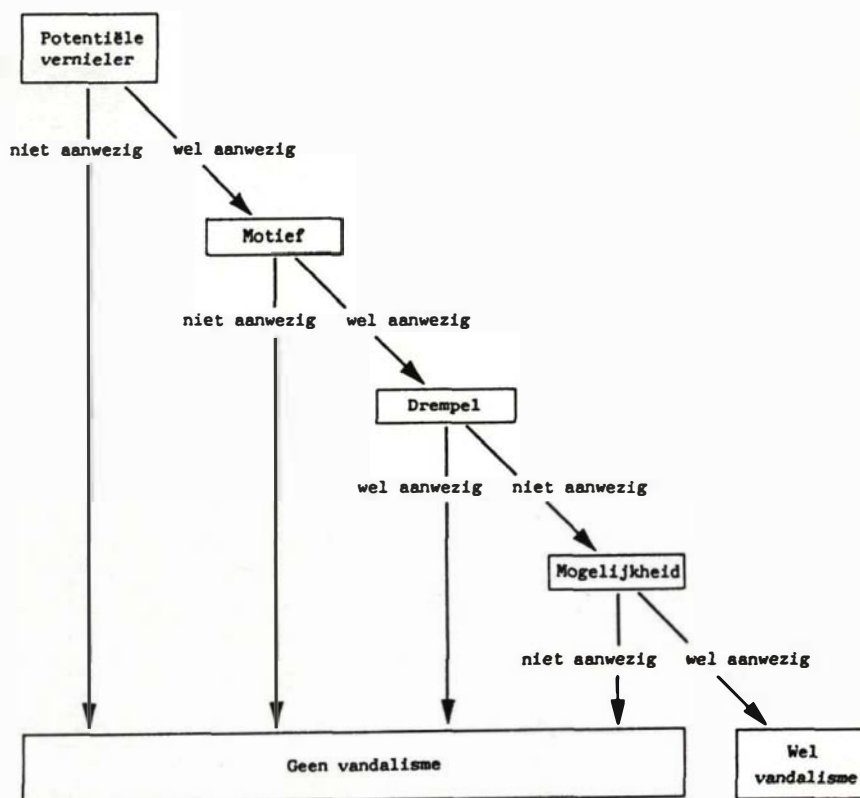
Inleiding

Voordat overgegaan wordt tot de eigenlijke advisering van te nemen preventieve maatregelen, wordt beknopt ingegaan op het theoretische kader waarin de maatregelen ingebed zijn.

Motief, drempel en mogelijkheid vormen belangrijke begrippen bij het ontwerpen van een preventieve aanpak voor welk object dan ook.

Om de werking van deze begrippen te verduidelijken, gebruiken we onderstaand schema (ontleend aan Van Dijk e.a., 1988).

Schema: voorwaarden voor vandalisme

Bij het behandelen van de voorgestane preventieve aanpak werken we de vangnetten van onder naar boven af, dus we beginnen met het onderste vangnet: verkleining van de mogelijkheid.

De keuze om van beneden naar boven te werken wordt ingegeven door het abstractieniveau: de maatregelen die de drempel verhogen en het motief verlagen zijn abstracter (moeilijker voor te stellen) dan maatregelen die de mogelijkheid verkleinen. Door met technische maatregelen te beginnen leggen we een concrete basis voor succesvol preventiebeleid. Een waarschuwing vooraf: het is niet meer dan een basis men kan er niet mee volstaan. Het vangnet van technische maatregelen alléén is niet sterk genoeg om potentiële daders afdoende op te vangen, zolang het motief blijft bestaan en de drempel laag blijft: er is geen technische oplossing voor een sociaal probleem.

Voor de scholen in Tilburg Noord zal een gecombineerde aanpak de beste kans van slagen hebben: aan de ene kant het motief verlagen en de drempel verhogen via acties gericht op met name leerlingen en buurtjongeren, anderzijds het verkleinen van de mogelijkheid via bouwkundige aanpassing van de schoolgebouwen.

Algemene, bij alle scholen toepasbare maatregelen

De scholen zijn in dezelfde periode gebouwd en verschillen bouwkundig niet veel van elkaar. Daarom is het mogelijk om een aantal technische maatregelen aan te bevelen die bij alle scholen toepasbaar zijn. Vervolgens geven we een advies, toegesneden op afzonderlijke scholen.

Afscherming van het terrein

Een voor de handliggende technische maatregel is het afschermen van het terrein door middel van een niet of moeilijk overklimbaar hekwerk. Als potentiële vandalen immers niet meer op het terrein rond de school kunnen komen betekent dit een sterke verkleining van de mogelijkheid om vandalisme te plegen.

Afscherming van het terrein is mogelijk onder 2 voorwaarden:

- de school vormt geen centraal punt in de buurt, bedoeld als speelmogelijkheid voor kinderen ook buiten schooltijd;
- er zijn voor jongeren voldoende speelmogelijkheden op goed bereikbare plekken elders in de buurt.

Aan geen van beide voorwaarden is voldaan. Een belangrijk uitgangspunt van het stedenbouwkundige concept in Tilburg Noord is dat de scholen een centrale plek in de buurt innemen en gekoppeld zijn aan trapvelden voor de jeugd.

Een citaat uit het rapport "Stokhasselt onder de loep" (1988):

"de scholen vormen een belangrijk steunpunt voor de buurt, zowel fysiek als sociaal vormen de scholen het centrum voor de buurt".

Dit citaat kan ook op de scholen in Heikant en Quirijnstok van toepassing worden verklaard, omdat deze buurten vanuit hetzelfde stedenbouwkundige concept ontworpen zijn.

De verstoring die het afschermen van de school in het stedenbouwkundige concept zou veroorzaken vormt alleen al een voldoende argument om af te zien van totale afscherming van school en terrein.

Men zou dit kunnen vergelijken met het ontwerp van een woning, waarbij men de keuken centraal in de woonkamer maakt om er van alle kanten bij te kunnen.

Achteraf hebben bewoners last van keukenluchtjes en bouwen een muur rondom het keukenblok, waardoor de keuken een dicht blok middenin de kamer wordt. Een oplossing die het ontwerpconcept aantast, terwijl een goede afzuigkap net zo effectief kan zijn en het ontwerpconcept ongemoeid laat.

Naast de verstoring van het stedenbouwkundige concept pleiten nog andere argumenten tegen totale afscherming van het terrein:

- een hekwerk/ommuring geeft al gauw een kooi- of gevangenisidee, wat voor de schoolbevolking onplezierig is;
- gezien de grote terreinoppervlakte zal een hek of muur rondom hoge aanschaf- en onderhoudskosten met zich meebrengen;
- kans op verschuiving van het vandalisme probleem naar elders, bijvoorbeeld naar de winkelcentra.

Tot zover de afscherming van het *gehele* terrein. We besteden nu aandacht aan de afscherming van een *gedeelte* van het terrein, namelijk het terreingedeelte behorend bij de kleuterafdeling. Het kleutergedeelte van de meeste scholen is op dit moment al met hekwerk afgeschermd. Dit heeft echter meer tot doel het veilig en rustig spelen van de kleuters te bevorderen dan het voorkomen van vandalisme.

Door het plaatsen van hekwerk te beperken tot het afschermen van het kleutergedeelte van het schoolterrein blijft de buurtfunctie van de basisscholen grotendeels behouden. Uit oogpunt van de buurtfunctie die de scholen hebben is er dus niets tegen om het kleutergedeelte af te schermen. Wanneer er plannen zijn om hekwerk rond het kleutergedeelte te plaatsen of te vervangen, is er veel voor te zeggen om te kiezen voor vandalismebestendig en moeilijk overklimbaar hekwerk. Het type "Pallisade" met doorgestoken vierkante buis komt daarbij in aanmerking (de buis dient aan de bovenkant tevens als punten). Bij dit type zijn de spijlen haast niet te verbuigen (minder onderhoud) en kan de ontsierende/uitdagende puntenkam achterwege blijven.

Opklimmogelijkheden verkleinen

De hemelwaterafvoer en soms ook de luifels, het hekwerk en/of het kunstwerk op het voorplein bieden thans veel opklimmogelijkheden. Daar heeft men op gereageerd met het aanbrengen van broekscheurders en antiklimpasta, doch dit is niet effectief, soms zelfs extra uitdagend en altijd ontsierend.

De mogelijkheden tot het verkleinen van opklimmogelijkheden laten zich ordenen van super-eenvoudig maar weinig fraai tot ingrijpend maar tevens verfraaiend:

- broekscheurders omwikkelen met prikkeldraad;
- speciaal ontwikkelde antiklim-strippen van dun metaal aanbrengen op de dakrand en om de hemelwaterafvoer (zie verderop);
- hemelwaterafvoer strakker opsluiten tegen de gevel door het vastzetten met gladde beugels en het opvullen van de ruimte tussen gevel en hemelwaterafvoer met hardhouten latten of hoekprofielen (zie tekening 3 in bijlage 4);
- rond/schuin afwerken van boeiboorden van lage dakgedeelten (tekening 1 in bijlage 4).

Bij sommige scholen bieden luifels en/of kunstwerk een opklimmogelijkheid.

Omdat niet alle scholen een luifel en/of kunstwerk hebben, wordt deze opklimmogelijkheid hieronder in een apart kopje behandeld. Ter afsluiting van de algemeen toepasbare maatregelen nog een opmerking over de ontwikkeling van speciale produkten tegen opklimming. Zoals gezegd, werken de broekscheurders die thans in de handel zijn niet erg goed of werken deze zelfs uitdagend. Dit komt omdat een enkele rij pinnen niet voldoende is: men kan de pinnen vastgrijpen, waardoor de pinnen juist als handgreep kunnen dienen om op het dak te komen. Dit is in eerste instantie zeer eenvoudig op te lossen door prikkeldraad om de pinnen te wikkelen. In tweede instantie is het minder eenvoudig maar fraaier op te lossen door in eigen beheer het produkt aan te passen: dichtbij de bestaande pinnen worden extra pinnen aangebracht onder een iets andere hoek, waardoor de pinnen niet meer omgrijpbaar zijn.

Ook de hierboven genoemde metalen strippen moeten in eigen beheer geschikt gemaakt worden. Deze strippen worden gemaakt van zeer dun platstaal (0,5 mm. dik, $\pm$ 30 mm. breed) dat thans reeds in de handel is, in verschillende kleuren (wordt geleverd op een rol). Voordat het wordt aangebracht op de dakrand zullen er punten moeten worden geknipt aan de randen.

Ook de middelen voor bevestiging aan de dakrand zal men zelf moeten vervaardigen (zie tekening 3 in bijlage 4).

Een idee is om dit in een sociale werkplaats te doen, of tijdens praktijkuren op een technische school. Op die wijze blijven de kosten laag en kan (wanneer het op een technische school in de nabije omgeving gebeurt) tevens het begrip voor de problematiek van het vandalisme aan schoolgebouwen verhoogd worden bij een groep jongeren.

Luifels en kunstwerk

Het ligt misschien voor de hand om luifels en kunstwerk in hun geheel weg te halen. Hiervoor geldt echter in principe hetzelfde als bij de afscherming van het terrein, maar dan voor het architectonisch concept van het gebouw en het voorplein.

Door objecten die zijn ontworpen voor een belangrijke functie (esthetisch en in het geval van de luifel ook praktisch, namelijk als schuilgelegenheid voor wachtende ouders en kinderen) botweg te verwijderen tast men dit concept ernstig aan. Men gooit het kind met het badwater weg, en wat men overhoudt zal velen een armoedige indruk geven. Een slecht startpunt voor een krachtig en geloofwaardig preventiebeleid!

En dat terwijl de opklimmogelijkheid ook met eenvoudige middelen verkleind of zelfs weggenomen kan worden.

Te denken valt aan de volgende, merendeels eenvoudige maatregelen:

- aanbrengen speciale antiklimstrips op de dakrand van de luifels (zie boven);
- luifels inkorten, zodat de mogelijkheid om van luifel op dak te komen weggenomen wordt;
- holtes in de dragende kolommen (I-profielen) geheel of gedeeltelijk dichtmaken;
- luifel van een hellend dak voorzien (moeilijk te beklimmen en bovendien: een verdwaalde bal komt er vanzelf afgerold waardoor de aanleiding tot opklimming al gedeeltelijk weg wordt genomen).

Bij de 2 laatste maatregelen kan een link gelegd worden met de nog te behandelen vandalisme-projecten gericht op leerlingen van basisscholen:

Men kan de leerlingen in het kader van dit project

- laten demonstreren hoe zij de luifel beklimmen en hoe de profielen veranderd (lees: dichtgelast) moeten worden om geen houvast meer te bieden voor opklimming;
- laten fantaseren over een nieuwe vorm voor de luifel, die de mogelijkheid en de aanleiding tot beklimming verkleint (tekeningen laten maken en in de les evalueren op preventieve werking; een aanzet tot de productie van zo'n ideeënserie is gegeven in bijlage 4, tekening 2).

Het laten meedenken van de leerlingen over de effectiviteit van preventieve maatregelen is niet alleen een goedkope en makkelijke manier om aan effectieve maatregelen te komen, maar verhoogt ook de betrokkenheid tot de problematiek waardoor het motief tot vandalisme verkleind en de interne drempel verhoogd wordt.

Dakwerk

Uit de schade-analyse (hoofdstuk 1) komt naast de ruiten het dakwerk, inclusief ontluchtingspijpen, lichtkoepels e.d. als meest kwetsbare objektsoort tevoorschijn. Wanneer men verwacht dat de verkleining van de opklimmogelijkheden niet toereikend is (de jeugd toch nog op het dak zal komen) wordt vervanging van dakbedekking of het gehele dak interessant.

De opties zijn, in dezelfde volgorde als hierboven:

- naden/kieren tussen stroken dakbedekking en aansluitingen bij o.a. goten beter/anders afdichten en evt. tegelijk vervangen van vlakdakafvoeren, ontluchtingskanalen en lichtkoepels door steviger produkten
- geheel nieuwe dakbedekking, tegelijk met nieuwe/steviger afvoeren (nevenvoordeel: langere levensduur)
- geheel nieuw (renovatie-)dak (het huidige dak kan eronder evt. gehandhaafd blijven!) in hellende uitvoering, overstekkend: moeilijker te beklimmen en minder aanleiding tot beklimming, o.a. omdat een bal er niet op blijft liggen maar terugrolt (nevenvoordeel: betere thermische en akoestische isolatie).

Entrees

Aan de entrees die binnen het genoemde hek rond de kleuterafdeling vallen hoeft bouwkundig niets te veranderen, wel is het aanbrengen/verbeteren van de verlichting aan te raden. Aan de entrees die buiten het genoemde hek vallen, zeker wanneer deze in een nis, onder een luifel, uit het zicht van straat/bebouwing liggen, kan bouwkundig iets gedaan worden door het "strak" trekken van de gevel middels een "tweede huid" (voorgeplaatste entree) van houten deuren (kleine/geen ramen erin) of een spijlenhek in combinatie met verlichting in de nis. De meest fraaie oplossing (voorgeplaatste entree) is in beeld gebracht in tekening 2 in bijlage 4.

Containerhokken

Een losse container bij de gevel is riskant (o.a. brandgevaar). Aan te raden is speciale betonnen containerruimten los van het gebouw, liefst op afstand bijv. aan de weg.

Ruiten

Uit hoofdstuk 2 is gebleken dat ruiten het vernielgevoeligste object zijn. Tegelijkertijd is het de moeilijkst vandalisme-proof te maken objectsoort.

Opties zijn:

- vervanging van helder glas door dichte panelen van metaal, kunststof, hardhout
- vervanging van helder glas door draadglas
- vervanging van enkel glas door dubbel glas
- vervanging van gewoon glas door gelaagd glas.

De eerste twee opties zijn niet op alle plekken in de school toepasbaar, de laatste twee opties zijn erg duur (moeilijk op alle 111 ruiten in elk schoolgebouw toe te passen). Hier kan een koppeling gemaakt worden met het streven naar nauwkeuriger registratie (hoofdstuk 1): op tekening aankruisen welke ruiten gesneuveld zijn, ruiten die binnen een jaar 3 keer sneuvelen vervangen door andere, steviger glassoort.

Het hele probleem van de ruitbreuk zal vermoedelijk samenhangen met het gebruik van de speelplaats buiten schooltijd als voetbalterrein. Ruiten aan deze speelplaats zullen vaker sneuvelen dan aan de kant van de (omheinde) kleuterafdeling, tuin, groenstrook, parkeerplaats. Ook hier is meer zekerheid te verkrijgen door het bijhouden van de plaats waar de ruit vernield is.

Gebouwspecifieke maatregelen

We geven nu een specifiek maatregelenpakket voor de 5 scholen in de top-5 van schadegevoeligheid.

Bij deze scholen is een technische inspectie uitgevoerd, waardoor technische adviezen gegeven kunnen worden toegesneden op bij de inspectie gebleken zwakke plekken. De zwakke plekken worden nog aangevuld met objecten die bij de betrokken school als vernielgevoelig uit de schade-analyse (hoofdstuk 2) naar voren zijn gekomen. Daarbij wordt gewerkt met een sterrenstelsel:

* betekent: alleen uit schade-analyse gebleken

** betekent: zowel uit schade-analyse als uit technische inspectie gebleken.

Bij het geadviseerde maatregelenpakket is ook rekening gehouden met de wensen van schoolhoofden op technisch gebied.

Zo kan gewaarborgd worden dat er voor de toepassing van aanbevolen maatregelen voldoende draagvlak bestaat bij de gebruikers van de school.

Dit is belangrijk om te voorkomen dat de scholen straks opgezadeld worden met technische voorzieningen die ze niet willen. De kans op succes is kleiner naarmate de maatregelen minder gedragen worden door de mensen die er dagelijks mee om gaan.

Per gebouw (top 5-scholen) geven we achtereenvolgens:

- zwakke plekken (zoals gebleken uit technische inspectie en schade-analyse);
- wensen van schoolhoofden en opzichter voor preventie;
- technische aanbevelingen, volgend uit de eerste 2 punten.

Omdat de scholen zowel bouwkundig als qua problematiek niet zo gek veel verschillen zitten er veel overlappingsen in het verhaal (dat is niet te vermijden).

Haydnstraat

- zwakke plekken (zoals gebleken uit technische inspectie en schade-analyse):
 - opklimmogelijkheid via kunstwerk en luifel het dak op
 - opklim"beveiliging" hemelwaterafvoer werkt eerder uitdagend
 - te weinig verlichting, bestaande verlichting slecht geprojecteerd
 - * hekwerk
 - * ruiten
 - * hemelwaterafvoer
- wensen van schoolhoofden en opzichter voor preventie:
 - afsluiten entree-nis
 - anti-graffitticoating
 - laag hekwerk rondom gehele school
- technische aanbevelingen, volgend uit de eerste 2 punten:
 - aanpassen luifel
 - verplaatsen kunstwerk
 - verwijderen broekscheurder en beter tegen gevel opsluiten van hemelwaterafvoer
 - aanpassen en uitbreiden van verlichting
 - afsluiten entree-nis
 - anti-graffitticoating

Bartokstraat

- zwakke plekken (zoals gebleken uit technische inspectie en schade-analyse):
 - diepe entreenis buiten omheining
 - onvoldoende verlichting
 - opklimmogelijkheid via hemelwaterafvoer
 - *ruit
 - *bestrating
- wensen van schoolhoofden en opzichter voor preventie:
 - geen wensen voor technische maatregelen
- technische aanbevelingen, volgend uit de eerste 2 punten:
 - afsluiten entreenis
 - aanpassen en uitbreiden verlichting
 - vervanging vernielgevoelige ruiten door steviger glas of (indien op die plaats doorzicht niet belangrijk) vervanging door dichte panelen.

Beethovenlaan

- zwakke plekken (zoals gebleken uit technische inspectie en schade-analyse):
 - lage luifel, beklimbaar via de stalen draagbalken
 - 2 entree-nissen
 - ongelukkige containersituatie
 - zeer onvoldoende buitenverlichting
 - *deur/gevel
 - *hemelwaterafvoer
- wensen van schoolhoofden en opzichter voor preventie:
 - opklimmogelijkheden wegnemen
 - betere oplossing voor de hemelwaterafvoer
- technische aanbevelingen, volgend uit de eerste 2 punten:
 - inkorten luifel
 - container in betonnen ruimte aan de weg
 - afsluiten entrees
 - betere verlichting
 - hemelwaterafvoer beter opsluiten tegen gevel.

Vermeulenstraat

- zwakke plekken (zoals gebleken uit technische inspectie en schade-analyse):
 - diepe entree-nis
 - laag dak (beklimbaar)
 - **te laag geprojecteerde verlichting
 - op bepaalde plekken te hoog struikgewas
 - *speeltoestellen
- wensen van schoolhoofden en opzichter voor preventie:
 - hoog hekwerk rond gehele schoolterrein of anders minstens rond kleuterafdeling en een afscherming tussen straat en plantsoen om brommers te weren.
 - opklimbeveiliging
 - schuin dak op de bouwdelen met plat dak (volgens hetzelfde principe als de bouwdelen die al een schuin dak hebben)
- technische aanbevelingen, volgend uit de eerste 2 punten:
 - afsluiten entree-nis
 - hellend dak nieuwbouw of betere opklimbeveiliging bijv. door plaatsing rond-/schuin aflopende boeiboorden
 - beter (hoger) projecteren verlichting
 - hek rond kleuterafdeling
 - afscherming door middel van lage struiken (type prik) van het open gedeelte (plantsoen) langs de leslokalen

Gluckstraat

- zwakke plekken (zoals gebleken uit technische inspectie en schade-analyse):
 - vrijstaande berging
 - plaatselijk onvoldoende buitenverlichting
 - *dak (relatief veel opklimming)
 - *speeltoestellen

- wensen van schoolhoofden en opzichter voor preventie:
 - anti-klimvoorzieningen
 - verlichting fietsenstalling
 - afdekken zandbak buiten schooltijd (tegen vervuiling)
 Men wil absoluut geen hekwerk rond het gehele terrein!
- technische aanbevelingen, volgend uit de eerste 2 punten:
 - beperking opklimmogelijkheden door beter opsluiten hemelwaterafvoer tegen gevel, plaatsing rond-/schuin aflopende boeiboorden op lage dakgedeelten
 - uitbreiden verlichting (in fietsenberging slagvaste armaturen);
 - speciaal vervaardigde wegdraaibare stalen deksels voor afdekking zandbak;
 - toepassing van steviger dakbedekking, lichtkoepels, ontluichtingspijpen, vlakdakafvoeren.

Uitvoering van technische maatregelen

Op basis van de algemene en de gebouwspecifieke maatregelen die hierboven zijn genoemd zal voor elke school apart een technisch beveiligingsplan moeten worden opgesteld. Dit plan beschrijft alle gekozen technische maatregelen afzonderlijk en schetst de samenhang binnen het gehele maatregelenpakket.

Het afwerken van het gehele maatregelenpakket voor elke school afzonderlijk werkt beter dan de maatregelen één voor één uitsmeren over alle scholen. Dus beter eerst een school helemaal aanpakken en als die klaar is naar de volgende school dan eerst bij alle scholen de entree veranderen, als dat klaar is de hemelwaterafvoer enzovoort.

De volgorde waarin men de scholen aanpakt is belangrijk: het beste is om eerst de meest gevoelige school aan te pakken, daarna de school die daar het dichtst in de buurt ligt, en zo verder totdat alle scholen die zwakke plekken vertonen op technopreventief gebied aangepast zijn.

3.1.2 Sociaal-preventieve en beheersmatige maatregelen:

Het verhogen van de interne drempel ten opzichte van het plegen van vernielingen is een geschikte manier om het vandalisme effectief te bestrijden. Vanuit dit perspectief is het aanbevelenswaardig in het kader van het gemeentelijk anti-vandalismebeleid projecten uit te voeren op basisscholen en in het (sport) buurtwerk.

De basisscholen in Tilburg Noord nemen met betrekking tot overlast en schade aan hun scholen naast techno-preventieve maatregelen ad hoc al sociaal-preventieve maatregelen, zoals

- met name tijdens de uren dat de basisschool open is contact zoeken met rondhangende jongeren en hen direct (of indirect via de wijkagent) verzoeken naar elders te vertrekken;
- contact opnemen met de wijkagent over problemen veroorzaakt door rondhangende jeugd;
- contact zoeken met buurtbewoners, met name ouders van scholieren met het verzoek 'n oogje in het zeil te houden;
- poging om de schade zo snel mogelijk te (laten) herstellen;

- streven de bekladdingen zo snel mogelijk te (laten) verwijderen;
- voorlichting geven aan eigen schoolkinderen via vandalismeprojecten, al dan niet in samenwerking met de gemeentepolitie;
- leerkrachten houden tijdens schooluren het gedrag van de eigen schoolkinderen in de gaten;
- leerkrachten en eigen schoolkinderen dragen wekelijks bij aan het schoonhouden van het schoolplein.

Aanbeveling: verhoog de interne drempel door meer structurele aandacht voor vandalisme en overlast op basisscholen. Het gaat immers zoals uit verschillende interviews blijkt niet zelden om oud-leerlingen en hun vriendjes.

Vandalismeprojecten op basisscholen

Bij de (anti-)vandalismeprojecten op scholen kan een onderscheid worden gemaakt tussen projecten met een **specifiek** op vandalisme gerichte aanpak en projecten met een brede aanpak.

- Bij de **specifieke aanpak** richten leerkrachten zich bijna uitsluitend op het onderwerp vandalisme. Op enkele van de bij de experimenten betrokken scholen behandelden leraren, vaak ondersteund door deskundigen zowel politieagenten en reparateurs van gemeentelijke diensten de nadelige consequenties van vandalisme. De materiële schade (hinder en ellende), voor bijvoorbeeld buurtbewoners en storingsmonteurs, de gevaren van vandalisme en de mogelijke persoonlijke gevolgen voor de dader zelf (in aanraking komen met politie en justitie).
- Bij de **brede aanpak** werkt de leraar juist van de andere kant af. Hij/zij probeert de jongeren de 'waarde' te laten inzien van de omgeving waar ze dagelijks in verkeren om zodoende de betrokkenheid bij de omgeving te vergroten. Deze aanpak volgend wordt de scholieren bijvoorbeeld verteld hoe hun buurt zich ontwikkeld heeft, welke objecten er in hun buurt te vinden zijn (van telefooncel tot buurthuis), hoe en waarom die objecten er gekomen zijn, hoe ze werken en welke mensen ze onderhouden en repareren. Op sommige scholen werden in het kader van deze brede projecten puzzeltochten, fotowedstrijden en enquêtes onder buurtbewoners georganiseerd.

Diverse lespakketten voor anti-vandalismeprojecten op basisscholen zijn reeds ontwikkeld en kunnen besteld worden bij het Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven te Den Haag of bij de Tilburgse Gemeentepolitie. In dit verband is nader overleg over de aanpak van deze projecten met de inspecteur voor het basisonderwijs noodzakelijk in verband met het schoolwerkplan.

Toezicht en registratie

Naast het verhogen van interne drempels bij kinderen en tieners ten opzichte van het plegen van vernielingen is het aanbevelenswaardig na te gaan in hoeverre omwonende ouders en conciërges buiten de schooluren een toezichthoudende rol met betrekking tot het schoolterrein kunnen vervullen (verhogen van de externe drempel). Taak van deze (vrijwillige) toezichthouders is niet het zelf ingrijpen bij incidenten, maar het signaleren,

registreren en doormelden van onregelmatigheden bij de school aan de politie.

Beheermatige aanbevelingen op basisschoolniveau

- Werk achterstallig onderhoud weg. De Bellinistraat (De Tweesprong) en Vermeulenstraat noemen nadrukkelijk achterstallig onderhoud als aanverwant probleem. Het schoolgebouw in de Bellinistraat is zeer dringend aan een verfbeurt toe.
Hier dreigt erosievandalisme. Het schoolhoofd aan de Vermeulenstraat stelt de slechte conditie van het dak en mogelijke lekkages aan de kaak. Het is raadzaam na te gaan hoe ernstig dit probleem is.
- Continueer het regelmatig schoonmaken van het schoolterrein. De afstemming van de uitvoering van schoonmaakwerkzaamheden tussen de basisscholen en gemeentelijke diensten kan nog worden verbeterd, volgens enkele geïnterviewden.

3.2 Een bredere aanpak op buurtniveau

Jeugdactiviteiten

Drie basisscholen: Gluckstraat, Eilenbergstraat en Mahlerstraat benadrukken expliciet de buurtfunctie van de school en willen dit graag zo houden. Hierbij kan gedacht worden aan het medegebruik van schoolterrein, gebouw of zandbak. Het is van belang dat de opgroeiende jeugd in de buurt - met name de tieners - de gelegenheid krijgen elkaar te ontmoeten. Uit eerder onderzoek (zie Aelbers en Thijssen, 1988) onder de schoolhoofden van de basisscholen blijken buitenactiviteiten en fysieke voorzieningen voor tieners zeer beperkt aanwezig in Tilburg Noord:

"De speelvoorzieningen zijn veelal gericht op jongere kinderen (klimrekken, zandbakken), terwijl de voorzieningen en activiteiten voor de wat oudere schoolgaande jeugd ontbreken (.....) De speelplaatsen bij de scholen daarentegen hebben voor jongeren meer het karakter van ontmoetingplaats", aldus de schoolhoofden. Verder wijzen de schoolhoofden op het ontbreken van een avontuurlijke, ruig ingerichte speelomgeving (bouwspeelplaats, sleutelwerkplaats). Dit geldt nog steeds, zo blijkt uit de interviews met de schoolhoofden van de basisscholen.

Aanbevolen wordt contact te leggen met tieners uit Tilburg Noord en in samenspraak met hen (buiten)activiteiten op te zetten in bepaalde periodes waarin de kans op overlast en schade door vandalisme op de basisscholen groot is. Deze activiteiten zouden net voor een aanzwellende vandalismegolf moeten worden gestart. Op basis van onze analyse in hoofdstuk 2 komen als start voor deze activiteiten begin april en eind augustus in aanmerking. De buurtjeugd zou bij het mede organiseren en uitvoeren van activiteiten alsmede bij het beheer van tijdelijke jeugdvoorzieningen betrokken moeten worden. Het Tilburgse jongerenwerk zou hier een inventariserende en organiserende rol moeten vervullen.

De jeugdactiviteiten en jeugdvoorzieningen (hierna te noemen: vrijetijdsvoorzieningen) moeten aan 4 voorwaarden voldoen:

- laagdrempelig (goedkoop, dichtbij);

- voldoen aan behoeften (spanning, uitdaging);
- juiste tijdstippen/seizoenen;
- kleinschalig, intensieve begeleiding.

Afhankelijk van het seizoen, het weer en behoefte zal gekozen worden voor een buitenactiviteit respectievelijk binnenactiviteit.

Het aanbieden van vrijetijdsvoorzieningen zal niet altijd direct effect sorteren ten aanzien van het verminderen van het vandalisme. Het plegen van vernielingen zal soms op andere tijdstippen plaatsvinden dan waarop deze voorzieningen gebruikt worden en zal dus niet per definitie verminderen, doordat de jongeren andere mogelijkheden krijgen aangeboden om hun vrije tijd in te vullen.

Het uitgangspunt van het anti-vandalismebeleid moet volgens Van der Gugten (1987) gevormd worden door het uitbreiden van de mogelijkheden tot beïnvloeding van jongeren via vrijetijdsvoorzieningen. Deze beïnvloeding moet gericht zijn op het veranderen van de houding van jongeren ten opzichte van het plegen van vernielingen. Dit zal de betrokkenheid en aanspreekbaarheid van jongeren vergroten. Dit beleid heeft niet alleen betrekking op het verminderen van bestaand vernielgedrag (verkleinen van het motief tot vernielen), maar ook op het voorkomen ervan bij jongeren, die dit gedrag (nog) niet vertonen (verhogen van de interne drempel).

Er zijn 3 zwaarwegende argumenten om bij het aanbieden van vrijetijdsvoorzieningen te kiezen voor sportbeoefening:

- Sportbeoefening neemt binnen de vrijetijdsbesteding van vernielers een belangrijkere plaats in dan bij niet-vernielers. De structuren voor sportbeoefening zijn dan ook uitermate geschikt om vernielers te bereiken.
- Sportbeoefening is een vrijetijdsactiviteit, waaraan een brede en gevarieerde groep mensen deelneemt. Hierdoor bestaan goede mogelijkheden om de eenzijdige invloed van de vriendengroep op de houding en het gedrag van vernielers enigszins te compenseren.
- Sportbeoefening vindt dikwijls plaats binnen een structuur, waarin vrijwilligers taken uitvoeren en verantwoordelijkheden dragen. Hierdoor kan de betrokkenheid van de jongeren op een relatief eenvoudige wijze vergroot worden.

Buurtbeheer

Technopreventieve maatregelen zullen in combinatie met socio-preventieve en beheermatige maatregelen op basisschoolniveau vandalisme verminderend werken.

Het effect van deze maatregelen zal nog vergroot worden wanneer ze ingebed worden in een buurtbeheeraanpak. Voor Stokkasselt is in dit verband reeds beleid ontwikkeld, Heikant en Quirijnstok zouden nog moeten volgen. Voorwaarde is dat alle betrokkenen meedoen. De bewoners in Quirijnstok waren volgens het wijkopbouwwerk in het recente verleden moeilijk tot deelname aan overleg en uitvoering van buurtactiviteiten en -acties te bewegen. Het kan belemmerend werken als bepaalde partijen het af laten weten. Initiatiefnemers tot buurtacties dienen hierop alert te reageren door elke belanghebbende op zijn verantwoordelijkheid

aan te spreken en de betreffende personen en/of instanties met de gevolgen van hun houding te confronteren.

Bij het uitstippelen van de buurtbeheeraanpak zijn met het oog op vandalismebestrijding met name de volgende 4 maatregelen van belang:

- Regelmatig snoeien van het groen rond basisscholen.
- Regelmatig vuil ophalen.
- Goede openbare verlichting.
- Gericht/periodiek toezicht van de gemeentepolitie.

Mogelijk kan ook het eerder beschreven sportstimuleringsbeleid opgenomen worden in de plannen voor buurtbeheer. Zo kan er voor gezorgd worden dat de maatregelen op basisschoolniveau ondersteund worden door een overkoepelende, al-omvattende aanpak op buurniveau.

3.3 Planning en organisatie nieuwe aanpak

Voor de follow up lijken ons de volgende gelijktijdig te nemen stappen van belang:

Stap 1: Instellen van een projectgroep. Welke instellingen hierin zitting nemen moet op korte termijn beslist worden. Wanneer snel gewerkt wordt kan de voorjaarspiek in het vandalisme in de kiem gesmoord worden.

Deze projectgroep wordt belast met onder meer de volgende taken:

- Op basis van onze definitieve rapportage een breder sociaal-preventief beleid rond de basisscholen in Tilburg Noord formuleren en een pakket preventiemaatregelen en acties samenstellen;
- Het stimuleren en ontwikkelen van een betere - meer eenduidige - procedure met betrekking tot het signaleren, melden, registreren en terugkoppelen van gegevens inzake overlast en schade op basisscholen. Daarbij moeten aangifte- en schadeformulieren beter op elkaar afgestemd worden. (In bijlage 1 is een voorlopig ontwerp voor een eenvoudiger aangifteformulier voor basisscholen opgenomen. Dit formulier is door de gemeentepolitie ontworpen.)
- Nagaan welke aanvullende informatie de reeds ingevulde maar nog niet verwerkte enquêtes van Buro Halt onder doorverwezen jeugdige ouders oplevert over vandalisme in Tilburg Noord (zie bijlage 2).
- Supervisie en toezicht (laten) houden op de uitvoering van diverse geplande preventieve (beheer) maatregelen op de basisscholen alsmede geplande (wijk)acties waarin activiteiten voor buurtjongeren centraal staan.
- De geplande maatregelen en acties -voor zover mogelijk- evalueren c.q. laten evalueren.
- Nagaan welke financiële middelen ingezet kunnen worden.

Stap 2: Op korte termijn (maart 1990) contact leggen met jongeren in Tilburg Noord, met name leerlingen voortgezet onderwijs en hun vriendjes. Belangrijke aandachtspunten

bij het inventariseren van hun wensen zijn:
(vrije)tijdsbesteding buitenshuis, ontmoetingsplaatsen met vriendjes in Tilburg Noord; wensen voor buitenactiviteiten en daarvoor benodigde (flexibele/tijdelijke) jeugdvoorzieningen inventariseren. De eerder genoemde HALT-enquête (bijlage 2) kan als voorbeeld gebruikt worden bij het ontwerpen van de vragenlijst voor het jongerenonderzoek. De resultaten van dit onderzoek kunnen gebruikt worden voor specifieke buurtacties in het voor- en najaar van 1990.

Stap 3: Waar mogelijk de op basis van de inventarisatie geplande maatregelen en acties op basisscholen en in de buurt(en) koppelen aan de organisatie en uitvoering van buurtbeheer. Het plan van aanpak in Stokhasselt komt hiervoor in aanmerking mede gelet op het feit dat de basisscholen in Stokhasselt al deelnemen aan het overlegplatform rond dit plan. Hier kunnen ze hun problematiek en geplande maatregelen aankaarten en de nodige (financiële) ondersteuning vragen voor sociaal-preventieve (buurt)acties. Alhoewel in andere delen van Tilburg Noord (nog) niet kan worden teruggevallen op een plan van aanpak voor buurtbeheer is ook hier het ontwikkelen van beleid op buurniveau een wenselijke stap. Dit geldt in elk geval voor Heikant gelet op de vandalismecijfers (zie hoofdstuk 2) en het grote aantal jongeren (de helft van de 4000 jongeren in Tilburg Noord woont in Heikant). Het opstellen van het plan van aanpak voor Heikant en Stokhasselt zal veel minder werk zijn dan bij Stokhasselt, omdat op de ervaringen bij Stokhasselt teruggevallen kan worden en het plan wellicht wat eenvoudiger en beknopter kan worden gehouden.

Tot slot

Ter afsluiting van het hoofdstuk over preventieve maatregelen zetten we de belangrijkste ingrediënten van de aanpak op een rijtje, waarbij per ingrediënt de periode vermeld is waarin de actie of uitvoering loopt.

Hoofdingrediënten op basisschoolniveau:	Periode:
- technische aanpassing van schoolgebouw en terrein volgens een nader per school op te stellen technisch beveiligingsplan	mei-dec. 1990
- vandalismeprojecten op basisscholen	periodiek, b.v. elk jaar in mei vanaf mei '90
Hoofdingrediënten op buurniveau	Periode
- sportstimuleringsprojecten	vanaf mei '90 continu
- buurtbeheer aanpak	in Stokhasselt vanaf mei '90 continu, in Heikant en Quijnstok na vaststelling buurtbeheer-aanpak continu

Bij het op de rails zetten van de activiteiten zijn verschillende gemeentelijke afdelingen en andere instellingen betrokken. Een goede samenwerking op basis van periodiek overleg is noodzakelijk om de aanpak van de grond te trekken en gecoördineerd uit te voeren. Daarom is het instellen van een projectgroep waarin de belangrijkste uitvoerende instanties vertegenwoordigd zijn aanbevolen als eerste en waarschijnlijk belangrijkste stap.

LITERATUURLIJST

- Dijk B. van, P. van Soomeren en M. Walop; Vandalisme-preventie in de praktijk. Resultaten en ervaringen in tien jaar bestuurlijke preventie. Koninklijke Vermande BV-uitgevers Lelystad 1988, pag. 65-68; pag. 85-90.
- Aelbers O. en R. Thijssen "Stokhasselt onder de loupe - onderzoek naar de kwaliteit van het leefmilieu als uitgangspunt voor beheer van een na-oorlogse wijk". Temawetenschapswinkel Technische Universiteit Eindhoven, januari 1988 met name hoofdstuk 5 deel B pag. 79.
- Gugten M. van der; Ik sloop niet, ik sport! Gemeente Amsterdam 1987 (een verkennend onderzoek naar de relatie tussen sportbeoefening en jeugd vandalisme, vanuit het perspectief van de vrijetijdsbesteding).
- Stokhasselt, Plan van aanpak, fase 1, Publieke Werken Gemeente Tilburg, 1989.

R.K. BASISSCHOLEN TILBURG NOORD

Aangifte-formulier beschadiging van goederen

Betreft vernieling/beschadiging van goederen
artikel 350 c.q. 424 Wetboek van Strafrecht.

Op dag,

19....., deelde:

Naam:

Voornamen:

Leeftijd:

Adres:

Postcode en woonplaats:

mij: G. de Koning, in mijn hoedanigheid als technisch coördinator van de R.K. Basisscholen in Tilburg Noord mede dat zijn/haar school slachtoffer was geworden van vernieling c.q. baldadigheid aan de:

Naam en adres van de school:

Het feit is gepleegd op/tussen:
in de gemeente Tilburg.

Omschrijving van de vernielde/beschadigde goederen en geschat schadebedrag.

(Bij omvangrijke schadegevallen deze s.v.p. op een aparte bijlage bijvoegen)

Korte verklaring van aangever:

Aan niemand is het recht of de toestemming verleend tot het plegen van het feit.

Handtekening aangever:

Handtekening verbalisant:

Werkwijze en eventuele signalement van de dader(s):

Op

is dit aangifteformulier ter verdere afhandeling gezonden aan de heer Hoofdcommissaris van Politie te Tilburg.

ENQUETE BURO HALT TILBURG E.O.

Woonplaats:..... Wijk:.....

Plaats van het delict:..... Buurt:.....

Geboortedatum:..... Leeftijd:.....

Geslacht:.....

Nationaliteit:..... Kult.achtergr:.....

Geboorteland vader:.....

Geboorteland moeder:.....

Verwezen door: 1. politie 2. justitie
3. anders, nl:Eerder bekend met Buro Halt? 1. Ja, hoe?.....
2. NeeEerder kontakt met Buro Halt? 1. Ja, d.d.....
2. NeeWaarvoor ben je verwezen? 1. vernieling
2. graffiti
3. baldadigheid
4. winkeldiefstal
5. fietsendiefstal
6. inbraak
7. eenvoudige mishandeling
8. anders, nl:.....Waarom heb je 't gedaan? 1. verveling
2. stoer doen
3. meedoen met de groep
4. voor de spanning/kick
5. leuk/voor de lol
6. geldnood
7. anders, nl:.....Tijdstip van het delict: 1. 's morgens 2. 's middags
3. 's avonds 4. 's nachts

Was je alleen? 1. Ja 2. Nee

Heb je eerder kontakt gehad met de politie?

1. Ja, d.d..... wegens:.....
2. NeeHoe ben je door de politie behandeld? 1. goed
2. redelijk
3. matig
4. slecht

Hoe denk je over de politie? 1. goed dat ze er zijn
 2. kan beter, nl:.....
 3. haalt weinig uit
 4. andere opmerkingen:.....

Zit je nog op school? 1. Ja 2. Nee

Op welke soort school zit je? 1. L.O. 8. IHNO
 2. L.O.-spec. 9. MAVO
 3. ITO 10. MTS
 4. VSO 11. MEAO
 5. Streeksch 12. HAVO
 6. LTS 13. VWO
 7. LEAO 14. Anders, nl

Naam van de school:.....

Klas:.....

Ben je wel eens blijven zitten? Nee/Ja, in klas:.....

Spijbel je wel eens? Nee/Ja Hoe vaak: 1x per week
 1x per maand
 meer

Hoe is het kontakt met je leraren? 1. goed
 2. redelijk
 3. slecht

Hoe is het kontakt met leerlingen? 1. goed
 2. redelijk
 3. slecht

Heb je werk? Nee/Ja, nl:.....

Sinds hoelang werk je al? 19..

Bij dezelfde werkgever? Nee/Ja

Hoeveel verdien je gemiddeld per week? f.....

Waar woon je? 1. Bij beide ouders
 2. Bij moeder, omdat.....
 3. Bij vader, omdat.....
 4. Elders, nl:.....

Werkt je vader? Nee/Ja, voor.....?

Werkt je moeder? Nee/Ja, voor.....?

Hoeveel oudere zussen heb je a- thuiswonend:.....
 b- uitwonend :.....

Hoeveel oudere broers heb je a- thuiswonend:.....
 b- uitwonend :.....

Hoeveel jongere zussen heb je a- thuiswonend:.....
 b- uitwonend :.....

Hoeveel jongere broers heb je a- thuiswonend:.....
 b- uitwonend :.....

Ben je vaak thuis? 1. Ja
 2. Nee
 3. Soms

3.

Hoe vind je het thuis? 1. fijn/leuk
2. gewoon
3. vervelend, omdat.....

Hoeveel zakgeld krijg je per week? f.....

Is er ooit kontakt geweest met een hulpverlenings-
instelling?

1. Ja, met.....In 19..
2. Nee

Er is toen kontakt geweest met: 1. mijn ouders
2. mijn broers/zussen
3. mij

Heb je kontakt gehad met de leerplichtambtenaar? 1. Ja
2. Nee

Hoe reageerden je ouders op datgene, wat je hebt gedaan?

.....

Hoe reageerden je ouders op de verwijzing naar HALT?

.....

Verveel je je wel eens? 1. Ja
2. Soms
3. Nooit

Zo ja, wanneer? 1. 's morgens
2. 's middags
3. 's avonds
4. in het weekend
5. in de vakanties

Wat ga je doen, als je je verveelt?

.....

Wat doe je nog meer?

1. Sport, nl:.....	hoe vaak p.w.?.....
2. Hobby's, nl:.....	hoe vaak p.w.?.....
3. Bezoek buurt/clubhuis	hoe vaak p.w.?.....
4. Bezoek disco	hoe vaak p.w.?.....
5. Bezoek café	hoe vaak p.w.?.....
6. Bezoek automatenhal	hoe vaak p.w.?.....
7. Anders, nl:.....	hoe vaak p.w.?.....

Gebruik je alcohol?	1. Ja	2. Nee	3. Soms
Zo ja, welke alcohol?.....		Hoeveel p.w.?.....	

Gebruik je drugs?	1. Ja	2. Nee	3. Soms
Zo ja, welke drugs?.....		Hoeveel p.w.?.....	

Gok je wel eens?	1. Ja	2. Nee	3. Soms
Zo ja, wat voor gokken?.....		Hoeveel gulden p.w.?	

4.

Is er genoeg te doen bij jou in de buurt?

- 1. Ja
- 2. Nee

Wat mis je aan voorzieningen in de buurt/wijk?

.....

Wil je over enige tijd nog eens meewerken aan een (even-
tueel te houden) enquête?

- 1. Ja
- 2. Nee

Zo ja,

Naam :

Adres :

Postcode :

Woonplaats :

Telefoonnummer:

NIET invullen.

Aanmelding d.d. :

Eerste werkdag d.d. :

Laatste werkdag d.d. :

Terugkoppeling d.d. :

ALARMNUMMER
0611

Tilburg

Gemeentepolitie

 Noordhoekring 186,
 Postbus 90113,
 5000 LA TILBURG
 tel. 013- 428911
 fax 013- 428347

TAKEL TILBURG NIET TOE

Dit is het motto waarmee Tilburg vanaf half juni werk maakt van de bestrijding van de veel voorkomende criminaliteit. Niet dat er van te voren niets aan gedaan zou zijn, maar het gemeentebestuur en de gemeentelijke diensten, waaronder de politie, kunnen dat niet alleen. Heel Tilburg moet de schouders zetten onder de bestrijding van zaken zoals vandalisme, woninginbraken en alle andere vormen van 'kleine' criminaliteit.

Daarom doen wij een beroep op u.

Zoals u de afgelopen tijd regelmatig in de krant heeft kunnen lezen zijn de scholen in uw buurt doelwit van vandalen. Allerlei vormen van schade treden hierdoor op en veel geld is elk jaar nodig om die schades weer te herstellen.

Vanuit het bestuur van de R.K. Basisscholen Tilburg Noord is deze problematiek bij het gemeentebestuur aangekaart.

Een commissie, waarin vertegenwoordigers zitten van de gemeente, de politie en het schoolbestuur, heeft zich de afgelopen tijd beraden over de maatregelen die genomen kunnen worden om het vandalisme aan de scholen in Noord te verminderen en/of te voorkomen.

Een van de maatregelen is, dat de gemeente in het najaar begint met het snoeien van de groenvoorzieningen rond de scholen. We hadden dat graag nu meteen al gedaan, maar willen we het groen behouden, dan moeten we hiermee wachten tot het najaar. Het groen snoeien doen we met twee duidelijke doelstellingen. Op de eerste plaats omdat groen van tijd tot tijd gesnoeid moet worden en op de tweede plaats omdat de scholen zo beter zichtbaar worden en er meer toezicht mogelijk is.

Toezicht door de surveillerende politie. Maar ook u kunt een bijdrage daaraan leveren.

Hierbij doen wij graag een beroep op u om te reageren op gedrag dat allerlei kwalijke gevolgen voor de scholen kan hebben.

Niet in die zin dat u zelf de daders pakt maar dit direkt doorgeeft aan de politie.

U moet dan bellen **428911**.

De politie kan dan meteen actie ondernemen.

Wij geven u de verzekering dat uw 'tip' uiterst zorgvuldig wordt behandeld.

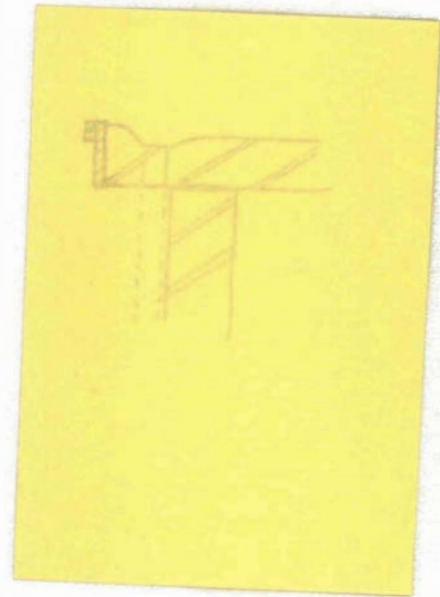
Het betekent voor u wel dat, wanneer we met z'n allen aan dit probleem werken, uw eigen woon- en leefomgeving er alleen maar prettiger door kan worden.

Wij danken u voor uw medewerking en als u vragen of suggesties heeft kunt u die altijd kwijt bij de Welzijnsdienst van de gemeente Tilburg (363000) en de gemeentepolitie (428346).

Bij deze brief is een vandalisme-brochure bijgesloten die dit probleem nader belicht.

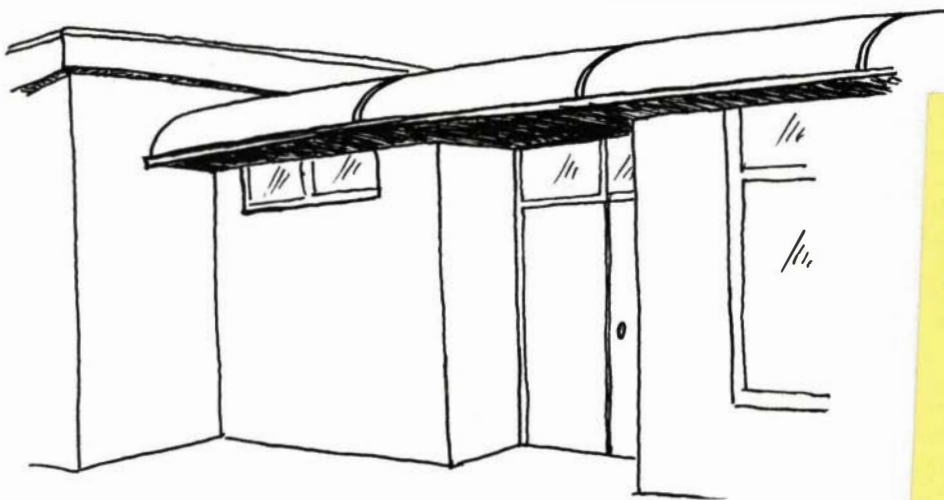
Tilburg, augustus 1989

Situatie nu

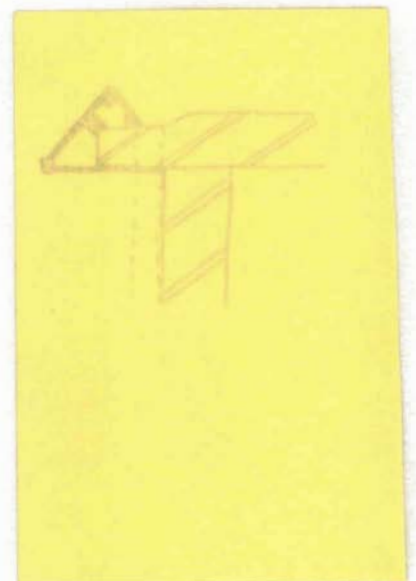
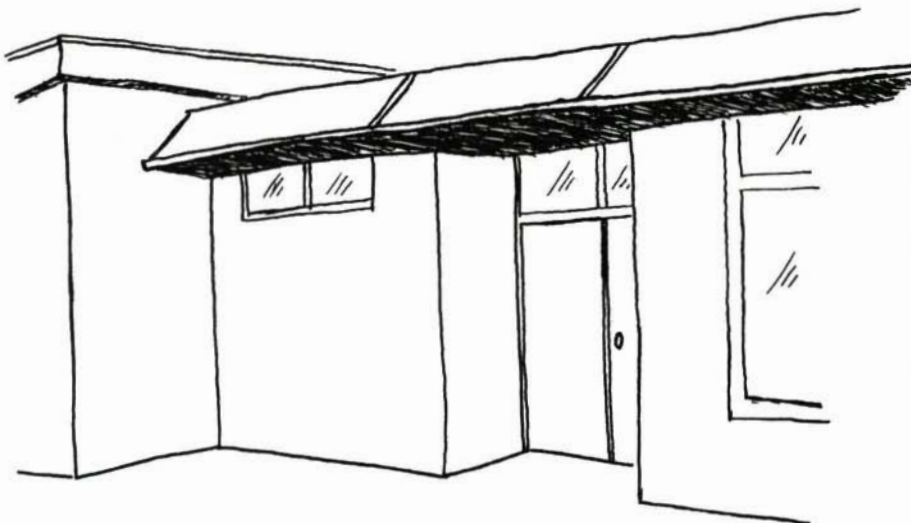

principe-
voorstel

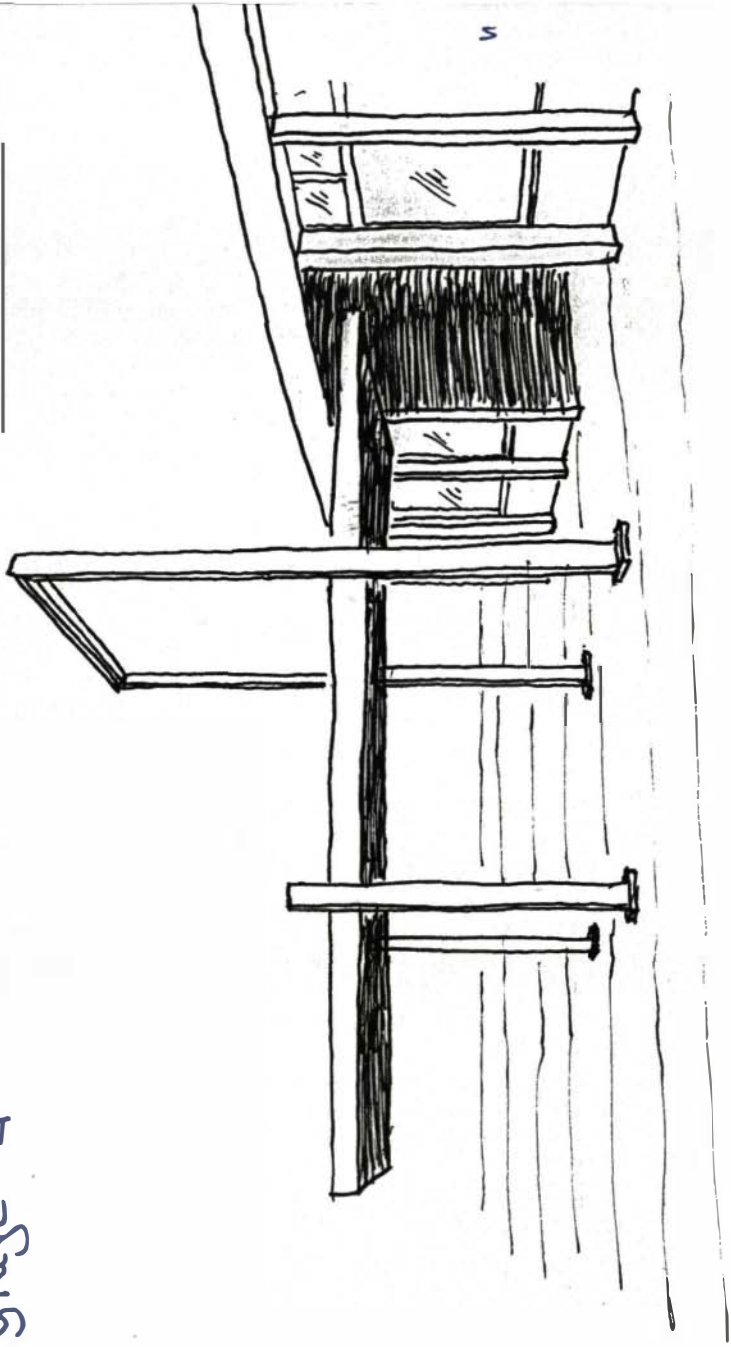
(1)

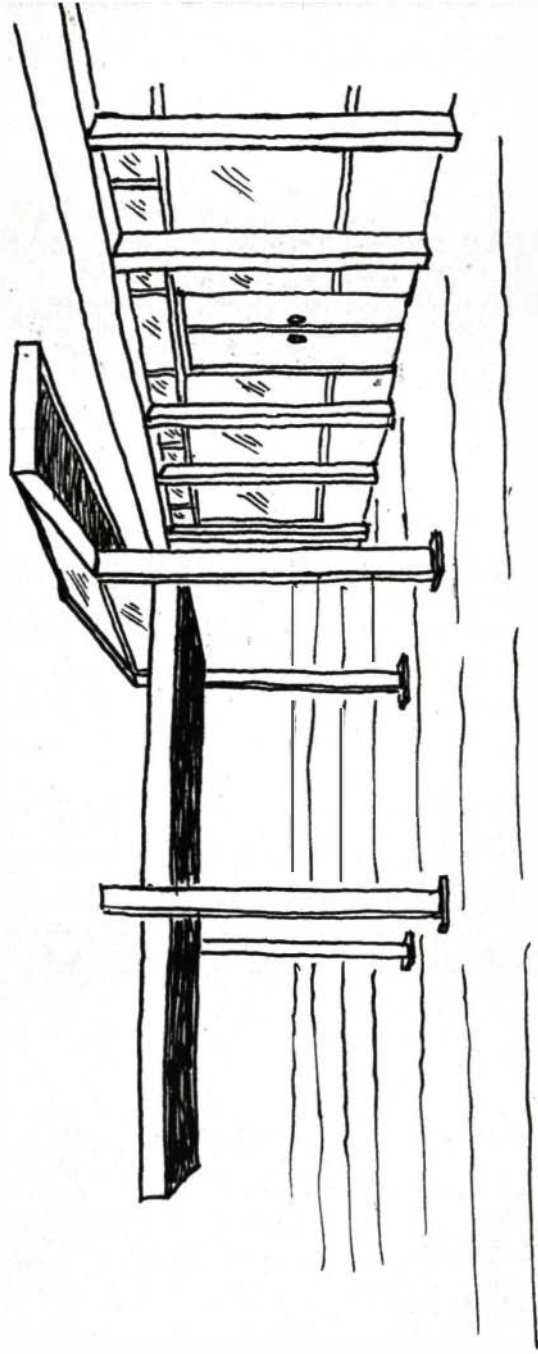
(2)

- vergraot overstek
- nieuwe boeiboord, rond (1) of schuin (2)
gladde uitvoering (kunststof), niet omgrijpbaar.

huidige
situatie

principe-
voorstel

- luifel korter maken, loskoppelen van gebouw, beter doorzicht (draadglas)
- geheel strak trekken (entree in hetzelfde vlak als de pui)

Bijlage 4- tekening 3

